

1. Človek – bytosť schopná milovať Boha

KKC 1700-1748

Človek:

stvorený zo zeme = z rebra (rovnosť)

má dušu

má telo

je stvorený z lásky a pre lásku

je korunou tvorstva

Ž 139: „V živote matky si ma utkal tak zázračne...“

Ž 139: „Bože, aké vzácne sú pre mňa tvoje myšlienky...“

Ludia:

1. sú si rovní

2. majú slobodnú vôľu

3. Boh je pri nás stále, aj po páde

Ž 139: „Obklopuješ ma spredu i zo- zadu, kladiš na mňa svoju ruku.“

4. majú **cieľ**: večnú blaženosť

5. potrebujú spoločenstvo: *práva a povinnosti*

sv. Augustín: „Ak je Boh na prvom mieste, všetko je na svojom.“

Ludská dôstojnosť: [LD]

Krst → Božie deti

LD môže byť v človeku **zastretá**, ak človek **koná zlo**.

LD môže byť v človeku **pošliapaná**, ak mu ju iný človek **znehodnotí zlým slovom, gestom alebo skutkom**.

Láska je záležitosťou rozumu a vôle. **Cit** zohráva krásnu úlohu, ale je nestály a vrtkavý.

Ježiš hovorí **Márii Magdaléne**: „*Chod' a už viac nehreš.*“

KKC 1691: „*Kresťan, poznaj svoju dôstojnosť, a keďže si dostal účasť na Božej prirodzenosti, nevracaj sa nízkymi skutkami k starému potupnému životu. Pamätaj, akej Hlavy a akého tela si údom. Spomeň si, že si bol vytrhnutý z moci temnôt a prenesený do Božieho svetla a kráľovstva.*“

2. Boh prichádza človekovi v ústrety

KKC 50 - 73

Človek spoznáva Boha:

- prirodzeným rozumom
- vďaka zjaveniu Boha

Boha môžeme spoznať:

1. zo stvorenia
2. vo svedomí
3. zo zjavenia

Boží zákon: Boh dáva spoznať seba samého a svoj plán spásy

Plán spásy: **začína** stvorením
vrcholí Božím vtelením
cieľ: spoločenstvo s Bohom

Etapy zjavenia:

1. zjavenie **prarodičom** (Gn1,28-30;2;16-17;)
Gn 3,15 = Protoevanjelium
2. zjavenie **Noemovi** (Gn 9,16 = **uzavretá zmluva = dúha**)
3. zjavenie **Abrahámovi** (**zmluva – obriezka**) Gn 15
4. zjavenie **patriarchom** - Jakub, Jozef (Gn 28 n)
5. zjavenie **Mojžišovi** (Ex 3 n)
6. zjavenie **prorokom** (napr. Jer 31,31-34)
7. zjavenie = zvestovanie **P. Márii** (Lk 2, 26-38)
8. **vrchol** zjavenia – **Ježiš Kristus** – prostredník a plnosť zjavenia

3. Druhé prikázanie

Znenie: Nevezmeš Božie meno nadarmo.

Toto prikázanie vyžaduje uctenie si Božieho mena a jeho úctivým vyslovovaním, vzdávaním chvály, plnením sľubov a dodržaním prísahy. Zakazuje zneužívanie Božieho mena, mena Ježiša Krista, Panny Márie a všetkých svätých.

Hriechy proti 2. Božiemu príkazu.

Neúctivé vyslovovanie

Je to zbytočné a bez patričnej úcty vyslovovanie Božieho mena. Najčastejšie sa to stáva:

- v netrpezlivosti
- v rozčúlení
- v údive
- zo zlovyku ako rečové úslovie

Bohorúhanie (blasphemia)

Snaha zneuctiť a potupiť Boží majestát, Božiu česť a svätosť Božieho mena. Tiež to definujeme ako potupenie Boha.

Rozdelenie bohorúhania:

1. **Heretické** – keď slová obsahujú herézu (Boh je krutý...)
2. **Zlorečivé** – keď sa Bohu praje zlo (Nech zhynie Boh...)
3. **Potupné** – keď sa o Bohu hovorí potupne, posmešne (Lk 23, 35-37)
4. **Bezprostredné** – priame zneváženie, zneuctenie Boha
5. **Prostredné** – zneuctovanie Boha sprostredkovane (v anjeloch, svätých, svätých veciach, ktoré majú nejaký vzťah k Bohu)
6. **Priame** – s priamym úmyslom zneuctiť Boha
7. **Nepriame** – neúmyselne potupuje, ale vedome používa potupné slová o Bohu
8. **slovné** – slovami
9. **vecné** – úkonmi, gestami

Zlorečenie (maledictio)

Zvolávanie zla na iného človeka za používania Božieho mena (bodaj = Boh daj, aby ťa porazilo; ... aby ťa boh skáral, ...)

Rúhanie – je vnútorne alebo navonok vyslovované slovo výčitky, nenávisti a provokácie proti Bohu

V dnešnej dobe sa bezdôvodné spomínanie Božieho mena stalo „národným športom“ v médiach, domácnostiach, školách. Zvykne sa podceňovať a zľahčovať. Tento jav sa stretáva s veľkou toleranciou, no Boh hovorí jasne, tak ako v ďalších 9 prikázaniach. Boh dal ľuďstvu len 10 pravidiel, je preto nepravdepodobné, žeby to práve s týmto zákazom nemyslel „tak úplne vážne“.

Sľub:

- Je to rozvážne a slobodné prisľúbenie Bohu nejakého dobra možného a lepšieho.
- Je to vôľa urobiť niečo viac a lepšie, alebo zrieknuť sa niečoho, čo ináč človek nie je povinný.

Sväté písmo o tom hovorí na viacerých miestach; čítaj poznámky k: Lv 27,1; Nm 6,1; Nm 6, 9-12; Nm 30,2-3.

Rozdelenie sľubov:

- **Verejný** – prijíma ho predstavený v mene Cirkvi verejne (manželský, diakonský, kňazský, biskupský, rehoľný ...)
- **Súkromný** – urobil ho človek sám, bez zásahu Cirkvi a jej zástupcu, ktorý by sľub prijal.

Iné delenie: jednoduchý, osobný, vecný, večný, dočasný, podmienený

Pre platnosť sľubu sa vyžaduje splniť 3 podmienky:

1. užívanie rozumu
2. úmysel
3. skutok dokonale ľudský (dobrovoľne za účasti rozumu a vôle)

Krivá prisaha: je volanie Boha za svedka na potvrdenie vedomej nepravdy. **Je vždy ťažkým hriechom.**

Krivoprisažníkom je ten, kto **pod prisahou úmyselne a dobrovoľne tvrdí nepravdu**. Prípadne urobí nejaký sľub s **úmyslom nedodržať** ho, alebo kto **nedodrží, čo sľúbil pod prisahou**. (por. KKC § 2152)

Prísaha:

- Brať Boha za svedka, že to, čo hovorím, je pravda. Prisahať sa môže slovami alebo úkonom (dotyk kríža, Biblie, zdvihnutie prstov)
- Je to potvrdenie pravdovravnosti. jej poslaním je dosvedčiť ľuďom pravdu.
- Je možné ju zložiť iba na základe pravdy, rozvážnosti a spravodlivosti. Ak ju žiadajú **nezákonné občianske authority, možno ju odmietnuť**.
- Ak sa prisaha vyžaduje na ciele, ktoré **sa protivia dôstojnosti ľudskej osoby alebo cirkevného spoločenstva, musí sa odmietnuť**.

Druhy porušovania prisah:

- falošná
- nespravodlivá
- neuvážená

Svätý Pavol častejšie prisahal: „Ved' Boh ... mi je svedkom ...“ Čo hovorí Ježiš o prisaha?

O prisaha - A zasa ste počuli, že otcom bolo povedané: *»Nebudeš krivo prisahať, ale splníš, čo si Pánovi prisahal.«* No ja vám hovorím: Vôbec neprisahajte - ani na *nebo*, lebo ono je *Božím trónom*, ani na *zem*, lebo ona je *podnožkou jeho nôh*, ani na Jeruzalem, pretože je *mestom veľkého Kráľa*, ani na svoju hlavu neprisahaj, lebo ani jediný vlas nemôžeš urobiť bielym alebo čiernym. Ale vaša reč nech je *»áno - áno,«* *»nie - nie«*. Čo je navyše, pochádza od Zlého. (Mt 5,33-37)

Kresťanské meno: Pánovo meno posväcuje človeka pri krste a ten dostáva svoje meno v Cirkvi. Môže to byť meno svätca, ktorý poskytuje vzor lásky a orodovanie. Krstné meno môže vyjadrovať niektoré kresťanské tajomstvo alebo čnosť. Rodičia, krstní rodiča a kňaz majú dbať na to, aby sa nedávalo meno, ktoré je cudzie kresťanskému zmýšľaniu.

KKC: články 2142-2167

4. Božia podstata a vlastnosti

KKC str. 760 – Pomenovania a prívlastky

Podstata Boha:

- je samo v sebe existujúce bytie

Boh je:

Stvoriteľ; Všemohúci; Večný; Pravda; Láska; Živý; Milostivý a láskavý; Verný; Milosrdný; Prozreteľný; Všadeprítomný; Otec ...

Starý Zákon – chápanie Boha:

mocný – Ex 14, 30-31

hrozný – Ex 15,11; Lv 26,28; Dt 6,22; Dt 7,21; Dt 10,17; Neh 1,5; Neh 4,8

prísny a spravodlivý – Sdc 13,23

Nový Zákon – chápanie Boha:

Boh = Otec – Mk 14,36; Mt 6,9; Lk 11,2; Jn 1,12; Rim 9,8; 1Jn 3,1; ...

Všemohúcnosť – schopnosť robiť hocijakú činnosť.

(Lk1,37; Mt 19,26; Gn 18,14...)

Prozreteľnosť – večný Boží plán so svetom. Boh svet stvoril a neprestajne ho udržiava.

„Boh je láska!“ (1Jn 4,8)

Najdokonalejšie bytosti po Bohu: anjeli a ľudia. (Ž 8 = naspamäť)

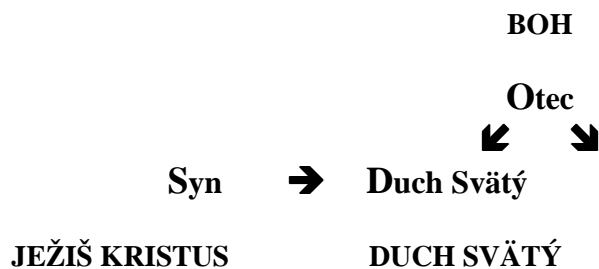
Chóry anjelov, ako ich uvádza Biblia:

1. **Anjeli** – Rim 8,38
2. **Archanjeli** – 1Sol 4,15; Tob 12,15
3. **Cherubíni** – Gn 3,24
4. **Serafíni** – Iz 6,2
5. **Tróny** – Kol 1,16; Rim 8,38
6. **Panstvá** - Kol 1,16; Rim 8,38
7. **Kniežactvá** - Kol 1,16; Rim 8,38
8. **Mocnosti** - Kol 1,16; Rim 8,38
9. **Sily** – Ef 1,21

5. Otec, Syn a Duch Svätý

KKC 232 – 267

Boh je Trojosobný

Svätá Trojica sa vo Svätom písme nespomína priamo, ale vecne.

Názny v Starom Zákone:

1. Gn 1,26 – „Učiňme človeka **na náš** obraz.“
2. Ž 2,7 – „Pán mi povedal, **Ty si môj syn**, ja som t'a dnes splodil.“
  - je to mesiášske prorocstvo, kde sa naznačuje rozdiel osôb v Bohu
3. Múdroslovné knihy:
  - Prís 8,24 – „**Nebolo ešte** morských priehlbín, **keď som sa ja už zrodila**, nebolo ešte žriediel obťažených vodami.“ (pôvod múdrosti)
  - Múd 7,22-23 ; Sir 24,3
4. častý výraz **Duch Boží** – nemyslí sa Božská osoba, ale z Boha vychádzajúca sila

Podávanie pravdy v Novom Zákone: Mt 11,27

1. Zvestovanie – Lk 1,35
2. Ježišov krst – Mt 3,16-17
3. Posledná večera – Jn 14,16
4. Misijný príkaz – Mt 28,19
5. Listy apoštolov – 1Pt 1,1-2; 2Kor 13,13
6. Doxológia – Sláva Otcu ... – Tradícia Cirkvi

Svätá trojica a ľudský rozum:

Chápanie iba v obrazoch:

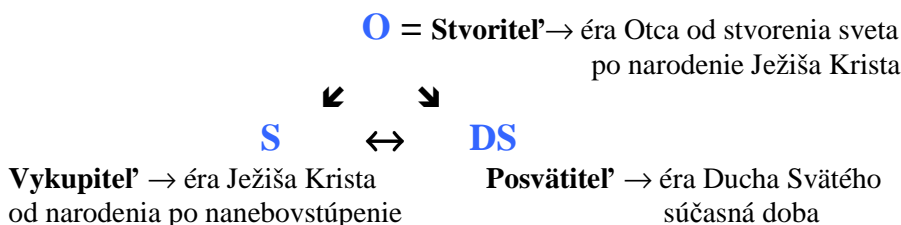
- trojaké skupenstvo vody (voda, para, ľad)
- trojrozmernosť vecí (výška, šírka, dĺžka)
- trojuholník (tri rovnaké uhly)
- človek (rozum, vôľa, pamäť)

6. Duch Svätý

KKC 683 - 747

Duch Svätý

- tretia božská osoba
- zjavený, daný a udelený na **Turíce**
- Posvätitel'; Tešitel'; Parakletos
- je pre nás nielen darom, ale aj **Darcom života**

Duchu Svätému prináleží vládnuť, posväcovať a oživovať stvorenie, lebo je Boh jednej podstaty s Otcom a Synom.

Symoly Ducha Svätého:

- ↪ **Voda** - znamená narodenie a plodnosť života udeleného v Duchu Svätom.
- ↪ **Pomazanie** - meno Kristus alebo Mesiáš znamená „pomazaný“ Božím Duchom. (Lk 4,18-19; Lk 2,27 - Simeon)
- ↪ **Oheň** - symbol pretrvávajúcej sily; **Eliáš** modlitbou zvolal oheň na obeť (1Kr 18,30); **Ján Krstiteľ** predpovedal o Ježišovi, že bude krstiť vodou a ohňom... (Lk 3,16); na Turíce zostupuje v **podobe ohnivých jazykov** (Sk 2,3)
- ↪ **Oblak a svetlo** - tieto symboly sú neodmysliteľné v **SZ**: Mojžiš na Sinaji; v stánku stretnutia; počas putovania na púšti; Šalamún pri posviacke chrámu ...
v **NZ**: zostupuje na Pannu Máriu a zatieňuje ju pri počatí Ježiša; na vrchu premenenia (Lk 9,34-35); pri nanebovstúpení (Sk 1,9)
- ↪ **Pečat'** - nezmazateľný účinok
- ↪ **Ruka** - vkladáním rúk Ježiš uzdravoval chorých a žehnal deti
- ↪ **Prst** - Ježiš vyháňa „Božím prstom ... zlých duchov“ Lk 11,20
- ↪ **Holubica** - pri krste Ježiša zostupuje Duch Svätý v podobe holubice

Dary Ducha Svätého: Iz 11,2-5; 1Kor 12,4-11

Dary :

- ♦ sú to **stále dispozície**, ktoré robia človeka **ochotným** riadiť sa vnuknutiami Ducha Svätého
  - ♦ istá realita, obsah, na čo si nemožno prisvojovať žiaden nárok ani si ho nemôže zaslúžiť. **Dar je to, čo sa dáva zadarmo.**
1. **Dar múdrosti** - nadprirodzená vliata schopnosť správne chápať zmysel života, vzťah človeka k Bohu a zdokonaľuje v človekovi čnosť viery.
  2. **Dar rozumu** - schopnosť, ktorá osvecuje naše poznanie, aby sme plnšie a hlbšie poznávali pravdy Božieho zjavenia.
  3. **Dar rady** - schopnosť využívať dar rozumu a čnosti obozretnosti na hľadanie správnej cesty pri smerovaní k Bohu a na správne riešenia pri odolávaní proti úskokom diabla pre seba a pre blížnych. (Lk 20,21-26; Mt 10,19)
  4. **Dar sily** - mohúcnosť, ktorá posilňuje vôľu človeka, aby dokázal odolávať pokušeniam (tela, sveta a zlého) a uschopňuje nás pre určitý stupeň hrdinstva až po hranicu mučeníctva.
  5. **Dar poznania** - schopnosť prenášať múdrosť a rozumnosť do praktickej polohy; presahuje limity rozumového poznania Boha, teda pokračuje tam, kde končia možnosti ľudského rozumu.
  6. **Dar nábožnosti** - je túžba duše milovať Boha ako Otca a zapáčiť sa mu zachovávaním jeho príkazov.
  7. **Dar bázne Božej** - nesmierna úcta k Bohu, prameniaca z uvedomovania si nekonečnej Božej veleby, ktorá je spojená s obavou zo straty Božej milosti a spojenia s Ním. **Nemá napriek významu nič spoločné s úzkostlivým strachom pred trestom.**

Ovocie Ducha Svätého: Tradícia Cirkvi a por. Gal 5,22-23

**láska, radosť, pokoj, trpezlivosť, zhovievavosť,
láskavosť, dobrotá, vľúdnosť, vernosť,
miernosť, zdržanlivosť, čistota**

Hriechy proti Duchu Svätému: Mt12,31-32

„ Preto vám hovorím: Ľuďom sa odpustí každý hriech i rúhanie, ale rúhanie proti Duchu sa neodpustí. Ak niekto povie niečo proti Synovi človeka, odpustí sa mu to. Kto by však povedal niečo proti Duchu Svätému, tomu sa neodpustí ani v tomto veku ani v budúcom.“

Rúhanie nespočíva v slovnom urážaní Ducha Svätého, ale v sústavnom odmietaní, zatvrdlivosti človeka prijať odpustenie a spásu, ktoré mu Boh ponúka skrze Ducha Svätého ako ovocie Ježišovej obety na kríži.

Podľa sv. Tomáša Akvinského: „neodpustiteľný z hľadiska jeho samej podstaty, pretože vylučuje to, čím sa dosahuje odpustenie hriechov.“

Šesť hriechov proti Duchu Svätému:

1. **Opovážlivo sa spoliehať na Božie milosrdenstvo** - Kto pácha hriechy s vedomím, že mu ich Boh aj tak odpustí, lebo je milosrdný. **Je to zneužívanie Božieho milosrdenstva.**
2. **Pochybovať o Božom milosrdenstve a zúfať si** - Kto neverí v odpustenie hriechov. **Je to hriech proti nádeji.**
3. **Odporovať poznanej zjavenej pravde** - kto vo svojej pýche odmieta túto pravdu.
4. **Závidieť blížnemu Božiu milosť** - kto sa pohoršuje nad svätým životom a pokáním iného a pokúša sa zbaviť ho milosti.
5. **Zatvrdiť si srdce proti spasiteľnému napomenutiu.**
6. **Tvrdošijne zotrvať v nekajúcnosti** - kto pohŕda odpustením a zatvrdilo odmieta robiť pokánie, zmeniť svoj život k lepšiemu (ako nekajúci lotor na kríži)

Opakom hriechu je **čnosť**.

Čnosť - trvalá dispozícia konať dobro

Morálne čnosti - vzrastajú výchovou, vedomými a dobrovoľnými činmi a vytrvalosťou v úsilí. Božia milosť ich očisťuje a povznáša.

Teologálne (božské) čnosti - ich pôvodcom, dôvodom a predmetom je Boh, ktorého človek vierou poznáva, v ktorého dúfa a ktorého miluje pre neho samého.

Kardinálne (ľudské) čnosti - sú pevné postoje, stále dispozície, trvalé dokonalosti rozumu a vôle, ktoré usmerňujú naše činy, usporadúvajú naše vášne a riadia naše správanie podľa rozumu a viery. Poskytujú človekovi ľahkosť, sebaovládanie a radosť, aby mohol viesť morálne dobrý život. **Čnostný človek je ten, ktorý slobodne koná dobro.**

Pôsobenie Ducha Svätého v dnešnom svete:

„Hovorím však: Žite duchovne a nebudete spĺňať žiadosti tela. Lebo telo si žiada, čo je proti duchu, a duch, čo je proti telu. Navzájom si odporujú, aby ste nerobili to, čo chcete. Ale ak vás vedie Duch, nie ste pod zákonom. A skutky tela sú zjavné: je to smilstvo, nečistota chlipnosť, modloslužba, čary, nepriateľstvá, sváry, žiarlivosť, hnevy, zvady, rozbroje, rozkoly, závišť, opilstvo, hýrenie a im podobné. O tomto vám vopred hovorím, ako som už povedal, že tí, čo robia takéto veci, nedosiahnu Božie kráľovstvo. Ale ovocie Ducha je láska, radosť, pokoj, zhovievavosť, láskavosť, dobrota, vernosť, miernosť, zdržanlivosť. Proti tomuto zákona niet. Tí, čo patria Kristovi Ježišovi, ukrižovali telo s vášňami a žiadosťami. Ak žijeme v Duchu, podľa Ducha aj konajme. Nepachtíme po márnej sláve, nedráždime sa navzájom, nezávidíme jeden druhému.“ (Gal 5,16-25)

↳ telo človeka je chrámom Ducha Svätého: 1Kor 3,16; 6,19

↳ Duch sa v ľuďoch modlí a vydáva svedectvo: Gal 4,6

↳ Duch Svätý chráni Cirkev od omylov, zjednocuje ju a riadi, vyučuje, omladzuje ju duchom evanjelia, obnovuje a zdobí svojimi plodmi: Ef 4,11-12; 1Kor 12,4; Gal 5,22

↳ **keď Kristus je Hlavou Cirkvi, Duch Svätý je jej dušou.**

↳ v **ľudských dušiach** sa prejavuje tým, že ich **posilňuje** (milosťou pomáhajúcou) a **posväčuje** (milosťou posväčujúcou)

7. Viera – odpoveď človeka Bohu

KKC 142 – 180

Viera:

- božská čnosť, ktorá nám bola vliata do duše pri krste ako **dar od Boha**
- disponuje človeka prijať to, čo Boh zjavil ako pravdu

Čnosť viery:

- vytrvalosť vo viere
- spolupráca človeka s Božou milosťou

Poslušnosť viery:

- slobodné sa podriadenie počutému slovu

Posilňovanie viery:

- modlitba
- sviatosti
- čítanie - meditácia Božieho slova

„Viera neprotirečí rozumu, ale rozum presahuje.“

Vzory viery:

1. SZ – Abrahám

- opustil svoju krajinu
- uveril v narodenie Izáka
- bol ochotný obetovať jediného syna

2. NZ – Panna Mária

- najdokonalejšie uskutočňuje odpoveď viery i čnosti viery

8. Prvé prikázanie

Znenie:

Ja som Pán, tvoj Boh. Nebudeš mať okrem mňa iných bohov, ktorým by si sa klaňal.

Toto prikázanie zakazuje uctievať iných bohov, zakazuje poveru a neúctu voči Bohu.

Úctu Bohu prejavujeme modlitbou a adoráciou = klaňaním sa.

Zachovanie prvého prikázania

Modlitba

- pozdvihnutie mysle k Bohu
- rozhovor s bohom
- prosba o veci, ktoré sú dovolené a vznešené

- vnútorné zaobrerania sa bohom
- je úkon rozumu a vôle a ostatných mohutností človeka
- dýchanie duše
- dýchanie nadprirodzeného života

Každá modlitba by mala obsahovať **4 prvky**:

- vzdávanie chvály Bohu
- poďakovanie za dobrodenia
- prosba o ďalšie dobrodenia
- odproszenie za hriechy

Predmetom modlitby nemôže byť morálne zlo.

Klaňanie sa Bohu – adoratio

Adorácia je úkon, ktorým uznávame vznešenosť niekoho, jeho vyššie postavenie a našu podriadenosť voči nemu.

Úkony adorácie delíme na :

- **vnútorné** - účasť rozumu, vôle a citu
- **vonkajšie** – obeta, kľácanie, úklon ...

Kult latriaie – klaňanie sa Bohu

Kult dulie – uctievanie niekoho ako Božieho priateľa (anjeli a svätí)

Kult hyperdulie – **úcta** – patrí Panne Márii, ktorá svojou hodnosťou prevyšuje všetkých svätých a anjelov.

Je veľmi dôležité správne rozoznať pojem klaňanie, ktoré patrí len Bohu a úcta, ktorá patrí svätým.

Hriechy proti prvému prikázaniu

Fanatizmus: zaslepená a nerozumná horlivosť za to, čo je sväté. Prejavuje sa vášnivou a zaujatím, spojených s nenávisťou voči inovercom.

Bigotnosť: pretváрка; vonkajšie náboženské obradníctvo, bez vnútorného prežitia; farizejstvo.

Povera (superstitio): pochybený kult pravého Boha

- **prehnaného kultu**: kladie dôraz na nepodstatné veci namiesto vnútorných úkonov (počet sviečok na oltári, presný čas modlitby, obradné umývanie, ...)
- **falošného kultu**: kult pravého Boha, ale falošným spôsobom; pripisovanie účinnosti modlitieb alebo sviatostných znakov iba ich materiálnej stránke, bez ohľadu na vnútorné dispozície. (falošné zázraky, zjavenia a relikvie,

Modloslužba (idololatria): falošný náboženský kult, ktorým namiesto Stvoriteľa, ľudia uctievať tvorov, stvorené veci a výtvary ľudských rúk.

Modla je všetko, čo vo svojom živote kladieme na prvé miesto, ktoré prináleží výlučne a jedine Bohu.

Modloslužba môže byť:

- **predstieraná** – bez vnútorného súhlasu – napr. zo strachu pred smrťou
- **skutočná** – dobrovoľne spojená s úmyslom klaňať sa modle – buď sú stvorené veci považované za boha; alebo vie, že vec nie je bohom, ale robí to z nenávisti k Bohu alebo chce niečo dosiahnuť od diabla.

Každá modloslužba je ťažkým hriechom, aj prestieraná, lebo ide o vonkajšie zapretie viery, čo spôsobuje pohoršenie, prípadne zneistenie postoja slabších vo viere. (Gn 28,18; Ex 20,4; ex 24,4; Nm 33,52)

Veštenie:

- Snaha človeka poznať tajomné veci (prítomné, minulé i budúce), nepoznateľné prirodzeným spôsobom.
- Vyzývanie zlého ducha kvôli poznaniu skrytých vecí, najmä budúcich.

Druhy veštenia

1. astrológia – z postavenia hviezd a planét
2. chiromantia – veštenie z ruky
3. snárstvo – pomocou snov
4. pythonizmus – pomocou duševne chorých
5. kryštalomantia – kryštálmi alebo z pohára čistej vody
6. geomantia – pomocou kamienkov, olova, prútikov
7. sortilegium – kartami, kockami

Čarovanie: Snaha dosiahnuť vonkajší účinok nedosiahnuteľný prirodzeným spôsobom.

a. pomocou zlého ducha – čierna mágia

b. pomocou prirodzených prostriedkov – napr. magnetických alebo hypnotických síl – biela mágia

Keď **človek** na poznanie vecí používa **nehodné, ale prirodzené prostriedky** (sklenená guľa, zrnka kávy ...), ktoré nemajú silu spôsobiť žiadny efekt, pritom **vplyv zlého ducha sa úplne vylučuje, nepovažuje sa to dnes za hriech**, na rozdiel od stredoveku, ale **za priestupok proti rozumu – hlúposť**.

Kto pravidelne vyhľadáva veštcov, ťažko sa prehrá. Keď to urobí **raz - zo zvedavosti, ide o ľahký hriech**.

Boh môže zjaviť budúcnosť svojim prorokom alebo svätým. Kresťan v otázke o budúcnosti sa má s dôverou vložiť do rúk Božej Prozreteľnosti. Treba odmietnuť všetky formy čarovania a veštenia.

Veštenie je proti Bohu tým, že chce rôznymi spôsobmi spoznať budúcnosť alebo skryté udalosti a nedôveruje Bohu, preto je zlé.

Ľudia, ktorí sú obdarení paranormálnymi darmi a užívajú ich statočne – neprehrešujú sa.

Čarovanie ako vyzývanie zlého ducha, kvôli dosiahnutiu určitého vonkajšieho efektu, **je vždy ťažkým hriechom**.

Vhodné prostriedky môžu mať moc od Boha: sviatosti, liečivé rastliny

Nevhodné prostriedky: ak takú moc nemajú a počíta sa pri nich so zlým duchom

Parapsychológia: patrí do oblasti okultných vied. Jej praktiky smerujú k vyvolaniu nadzmyslových a podivných javov.

- **Hypnotizmus** – druh spánku, v ktorom je médium vo veľkej sugestívnej moci hypnotizéra. Môže sa použiť len na dobrý cieľ. hrozí tu nebezpečenstvo zneužitia človeka ako média posthypnotickým rozkazom.
- **Špiritizmus** – je snaha vyvolať duchov zosnulých ľudí pre poznanie tajomných vecí a vytvorenie podivných efektov.

Pokúšanie Boha: je to snaha slovom alebo skutkom skúšať, či Boh má nejaké schopnosti a či ich chce uplatniť. (Pokúšanie Ježiša diablom na púšti).

Človek pokúša Boha:

- z pýchy a predpojatosti (bez nutnosti a úžitku)
- z nevery a provokácie („Neuverí, kým neuvidím zázrak.“)

Svätokrádež (sacrilegium) – sacrum = sväté; lego = beriem

Je to nedôstojné zaobchádzanie so svätou vecou. Svätá vec je Božou alebo cirkevnou autoritou určená na Boží kult a vyňatá z profánneho (svetského) používania.

Svätokrádež môže byť:

1. **Osobná** – je to poškvrnenie posvätnej osoby (v tom, v čom bola osoba zasvätená bohu)
2. **Miestna** – zneuctenie posvätného miesta(kostol, cintorín...)
3. **Vecná** – nedôstojné zaobchádzanie s posvätnými vecami; nespravodlivé privlastnenie svätých vecí; kúpa a predaj svätej veci proti cirkevnému predpisu – svätokupectvo (simonia)

Názov **simonia** sa odvodzuje od Šimona čarodejníka, ktorý chcel od apoštolov kúpiť moc Ducha Svätého. (Sk 8,19; 2Kr 5; Nm 22-24)

„Keď Šimon videl, že vkladáním rúk apoštolov sa udeľuje Duch, ponúkol im peniaze a povedal: „Dajte aj mne takú moc, aby každý, na koho vložím ruky, dostal Ducha Svätého.“ Ale Peter mu povedal: „Tvoje striebro nech je zatratené aj s tebou, pretože si si myslel, že možno Boží dar získať za peniaze!“ (Sk 8,18-20)

KKC: články 2083 - 2141

9. Tretie prikázanie

Znenie: Pamätaj, že máš svätiť sviatočné dni.

„Spomni na sobotňajší deň, aby si ho zasvätil! Šesť dní budeš pracovať a tvoriť všetky svoje diela, siedmy deň je však sobota Pána, tvojho Boha. Vtedy nebudeš konať nijakú prácu ani ty, ani tvoj syn alebo tvoja dcéra, ani tvoj sluha alebo tvoja slúžka, ani tvoj dobytok, ani cudzinec, ktorý býva v tvojich bránach! Lebo za šesť dní Pán utvoril nebo a zem, more a všetko, čo je v nich, v siedmy deň však odpočíval. Preto ho Pán požehnal a zasvätil ho.“ (Ex 20,8-11)

„Zachovávaj sobotňajší deň, aby si ho zasvätil, ako ti prikázal Pán, tvoj Boh. Šesť dní budeš pracovať a robiť každú svoju prácu, ale siedmy deň je sobota, (to jest odpočinok) pre Pána, tvojho Boha; vtedy nebudeš konať nijakú prácu ani ty, ani tvoj syn, ani tvoja dcéra, ani tvoj sluha, ani slúžka, ani tvoj vôl, ani osol, ani nijaký tvoj dobytok, ba ani cudzinec, ktorý býva v tvojich bránach, aby tvoj sluha a tvoja slúžka mali podobný odpočinok ako ty. Pamätaj, že si bol otrokom v egyptskej krajine a že ťa Pán, tvoj Boh vyviedol odtiaľ mocnou pravnicou a zdvihnutým ramenom: preto ti Pán, tvoj Boh, prikázal zachovávať sobotňajší deň.“ (Dt 5,12-15)

Tretie prikázanie spomína posvätnosť soboty a v tejto súvislosti Písmo pripomína stvorenie: „Lebo za šesť dní Pán utvoril nebo a zem, more a všetko, čo je v nich, v siedmy deň však odpočíval. **Preto Pán požehnal sobotný deň a zasvätil ho.**“ (KKC §2168-2169)

Božie konanie je vzorom pre ľudské konanie. Ak Boh v siedmy deň „odpočíva“, (Ex 31,17) aj človek by mal „prestáť pracovať“ a nechať aj iných, najmä chudobných a podriadených, aby „si oddýchli“. (Ex 23,12)

Židia slávil sobotu po babylonskom zajatí ako spomienku na deň, keď dostal národ slobodu v Egypte. Pre Židov to bol **deň**, keď si mali **viac uvedomiť prípravu na príchod Mesiáša**. Sobota prerušuje každodenné práce a umožňuje oddych. Je to **deň protestu proti otroctvu a kultu peňazí**.

Nedeľa sa pre **kresťanov** stala **prvým** zo všetkých dní, **prvým** zo všetkých sviatkov, **dňom Pána**.

„Ježiš vstal z mŕtvych „prvého dňa“ v týždni“ (Mt 28,1; Mk 16,2; Lk 24,1; Jn 20,1)

Ako prvý deň pripomína deň Kristovho zmŕtvychvstania prvé stvorenie ako „ôsmy deň“, ktorý nasleduje po sobote, znamená nové stvorenie, ktoré sa začalo Kristovým zmŕtvychvstaním.

Náš názov „ nedeľa “ je pravdepodobne odvodený od slovného spojenia „nič nerobiť“. Čím je nedeľa pre týždeň, tým je Veľká noc pre celý rok.

Nedeľné slávenie Pánovho dňa a Pánovej Eucharistie je stredobodom života Cirkvi.

Slávením nedele sa zachováva prirodzený morálny predpis vpísaný v srdci každého človeka, ktorému sa prikazuje oslava Boha ako vďaka za dobrodenia, ktoré sa týkajú všetkých.

Pred slávením nedeľnej liturgie sa uprednostňuje slávenie liturgie: Narodenie Pána; Nanebovstúpenie Pána; Božie Telo; Bohorodičky; Nepoškvrnené počatie Panny Márie; Nanebovzatie P. M.; sv. Petra a Pavla; Všetkých svätých.

Farnosť je miestom, kde všetci veriaci môžu byť zhromaždení na slávenie nedeľnej Eucharistie.

Modliť sa môže každý doma. Nikdy však sa nedokážeme modliť tak ako v kostole, kde sa jednomyselne vysielala volanie k Bohu. Tu je niečo navyše a to spoločenstvo, svornosť a jednomyselnosť, puto lásky a modlitby kňazov.

Nedeľná povinnosť nepracovať

V nedeľu a v prikázaný sviatok sú veriaci povinný zúčastniť sa činne celej svätej omši. (kdekoľvek, kde sa slávi sv. omša v katolíckom obrade) Ten, kto sa **vedome a dobrovoľne nezúčastňuje slávenia sv. omše – dopúšťa sa ťažkého hriechu.**

Kresťania majú svätiť nedeľu aj tým, že svojej rodine a blízkym venujú čas a starostlivosť, ktoré im ťažko môžu venovať v iných dňoch týždňa. Nedeľa je aj dňom premýšľania, ticha, vzdelávania sa a meditácie, čo všetko prospieva rastu vnútorného a kresťanského života.

Záväznosť príkazu **nekonat' práce** je veľká a jeho porušenie v značnej miere je **ťažkým hriechom.**

Ospravedlňujúce príčiny sa dajú zhrnúť **do troch oblastí:**

1. Práce súvisiace s Božím kultom

- **dovolené** - zvoniť, niesť zástavy ...)
- **nedovolené** – s bohoslužbou súvisiace len vzdialene (stavať a maľovať kostol ...)
- **prostredné** – ozdobovať oltár, piecť hostie, vymetať kostol, ... Všeobecne sa majú urobiť pred sviatkom.

2. Osobné a spoločensky nevyhnutné práce – záchrana úrody; zamestnanie v nedeľu ak zamestnávateľ k nej núti a ťažko by uživil rodinu; pracujúce matky - nutné domáce práce; obrobienie záhradky – výnimočne.

3. Práce dovolené zákonitým zvykom – príprava jedál; obchody v nedele pred sviatkami; výročné jarmoky a pod..

Nedeľná povinnosť sv. omše

Táto povinnosť podľa CIC nezaväzuje tých, ktorí nie sú pokrstení, neužívajú ešte rozum a deti do 7 rokov, aj keď rozum už užívajú.

K splneniu príkazu stačí vonkajšia pozornosť na sv. omši (nespať, nerozprávať sa..). Vnútna pozornosť sa vyžaduje k užitočnej účasti na svätej omši.

Fyzická prítomnosť na sv. omši:

Najideálnejší stav – vidieť a počuť celebrujúceho kňaza počas slúženia sv. omše.

Povinnosť splnia:

- aj tí, ktorí vidia alebo z úkonov vypozerujú priebeh omše, ale nepočujú
- aj tí, ktorí počujú, ale nevidia
- aj tí, ktorí sú trochu vzdialení, ale počujú
- aj veľmi vzdialení, ale s množstvom tvoria morálnu jednotu (napríklad na púti)

Miesto určené na sv. omšu:

Zadosťučiť sa môže na každom mieste, dovolenom ordinárom: V kostole a verejnej kaplnke; pod holým nebom; v súkromných kaplnkách biskupov, kardinálov; na cintorínoch; v stálych kaplnkách na lodi; v súkromných domoch, kde sa vysluhuje omša pri sviatosti pomazania chorých; celebrujúci a posluhujúci aj v súkromných domoch.

Ospravedlňujúce príčiny od povinnosti účasti na sv. omši:

1. Nemožnosť:

fyzická - (vzdialenosť do kostola – peši vyše hodiny) – rozhoduje kondička, choroba, staroba...

morálna – poškodenie cti (nedostatok oblečenia)

neodkladné cestovanie

prípadná škoda na majetku alebo strata mimoriadneho zisku

po nočnej smene ak je ťažko bdieť **a nie je iná svätá omša**

chorí - ak by sa tým ich zdravotný stav zhoršil a keby pre chorobu rušivo pôsobili na spoločenstvo alebo ohrozovali ich zdravie

deti a jeden z rodičov, keď sa musia báť veľkého nepokoja zo strany partnera alebo rodiča

Pri pobytoch na dovolenkách a chatách, pokiaľ je možné treba sa zúčastniť sv. omše príslušného obradu. oslobodenie je len v prípade neprekonateľnej prekážky a vo vyššie uvedených prípadoch.

2. Služba lásky

služba chorým; spoločnosti (policajt, lekár, vodič, strážca..); pomoc pri živelných pohromách; prekazenie väčšieho zla; starostlivosť o malé deti, ak sa nedá pri nich vystriedať

3. Zvyk (podľa regiónov)

napr. matky mesiac po pôrode; vdovy mesiac po smrti manžela; ...

KKC: články 2168-2195

9. Jedinečný charakter Biblie.

Na napísanie posvätných kníh si Boh vyvolil ľudí a použil ich tak, že oni uplatnili svoje schopnosti a sily, no On účinkoval v nich a skrze nich, aby napísali ako skutoční autori všetko to, a len to, čo On sám chcel.

Keďže teda všetko, čo inšpirovaní autori, čiže *svätopisci* tvrdia, treba pokladať za výrok Ducha Svätého, musí sa uznať, že **knihy Písma bezpečne, verne a bez omylu učia pravdu, ktorú chcel mať Boh vo SP zaznačenú na našu spásu. SP je teda Božia kniha, Boží spis, lebo jeho pôvodcom, autorom je Boh, lebo bolo inšpirované Duchom Svätým.**

Inšpirácia – mimoriadny Boží vplyv.

Celé Písmo je Bohom vnuknuté. Termínom inšpirácia sa označuje *súhra Božej a ľudskej spolupráce vo chvíli, keď sa Božie slovo „ stáva knihou.“*

Božie zjavenie:

Podľa dogmatickej konštitúcie *Dei Verbum (DV)* je **obsahom SP** Božie zjavenie, čiže **Bohom zjavené pravdy, cez ktoré „ chce Boh vyjadriť samého seba a večné rozhodnutie svojej vôle o spáse ľudí.“** Neviditeľný Boh sa vo svojej veľkej láske prihovára ľuďom ako priateľom a s nimi žije, aby ich pozval a prijal do svojho spoločenstva. *Hĺbka pravdy, ktorá sa odhaľuje týmto zjavením o Bohu a o spáse človeka nám žiari v Kristovi, ktorý je prostredníkom a zároveň plnosťou celého zjavenia.*

Neomylnosť (lat. inerrantia)

SP spočíva v tom, že v ňom nie je nijaký omyl ani klam, pokiaľ ide o učenie, od ktorého závisí spása človeka.

Po II. Vat. Koncile sa hovorí o „pravdivosti“ Písma.

Neomylnosť Písma teda neznamená, že v Biblii, ktorá je Božím slovom, niet omylu z hľadiska historických, alebo prírodných vied, ale že SP bezpečne, verne a bez omylu učí pravdu dôležitú pre našu spásu. V tomto zmysle stojí za Bibliou Božia autorita a má záruku neomylnosti (lat.infallibilitas), čiže nemôže uviesť do omylu alebo pomýliť. A preto ani to, čo je nesprávne, alebo nepresné podľa profánnych vied, neslobodno brať izolovane a zjednodušene a pokladať za „ omyl“, ale treba to brať i posudzovať v celkovom rámci biblického posolstva (t.j. to, „čo Biblia učí“) z hľadiska spásnej funkcie Božieho slova.

Kanonickosť (z gréc. kanón = norma, meradlo).

Všetky inšpirované spisy a ich časti sú zozbierané v kánone, čiže v zozname biblických kníh a preto sa nazývajú i kanonické.

Hlavné kritéria:

- ich apoštolský pôvod
- ich verejné používanie vo väčšine cirkevných obcí
- ich súlad s „pravidlom viery“ tradovaným od apoštolov a používaným pri príprave na krst.

Kanonickosť teda znamená, že dané spisy sú Božieho pôvodu.

Spisy SZ prevzala Cirkev od Ježiša Krista a jeho apoštolov v takom počte, ako boli uvedené v gréckom preklade Septuaginty, „Sedemdesiatich“, kým spisy NZ postupne zozbierala a vložila ich do zoznamu inšpirovaných kníh. Tento zoznam bol už koncom 4. stor. úplný a v celej Cirkvi všeobecne známy a prijatý. Na IV sesii všeobecného Tridentského koncilu 8. apríla 1546 ho definitívne schválili a slávnostne zverejnili.

Vzhľadom na časový odstup prijatia knihy delíme na:

Protokanonické spisy (z gréc. prótos = prvý, prvotný).

To sú tie biblické knihy SZ a NZ, ktoré Cirkev hneď takmer bez námietok alebo diskusií o ich inšpirácii prijala do kánonu SP.

Deuterokanonické spisy (z gréc. déuteros = druhý, druhotný).

To sú tie, ktorých kanonickosť neuznávali hneď od začiatku a bez ťažkosti v celej Cirkvi. Sú to však inšpirované biblické spisy, a preto sú zaradené spolu s „ protokanonickými spismi“ do kánonu SP.

V SZ sú „ deuterokanonické“ tie texty, ktoré vznikli v hebrejčine, ale sa zachovali iba v gréckom preklade Septuaginty ako : Tob, Judt, Sir, Bar a 1 Mach, alebo boli napísané už po grécky ako: Múd a 2 Mach a niektoré dodatky k: Dan a Est.

V NZ sú: Hebr, Jak, 2Pt, 2Jn, 3Jn, Júd a Zjv.

Autentickosť a pseudonymita:

Autentickosť (z gréc. authentikós = pôvodný, pravý).

Týmto termínom sa vyhlasuje, že daný spis alebo spisy naozaj napísal autor, ktorému sa pripisujú.

Pseudonymita (z gréc. pseudonymos = s nepravým menom).

Za čias helenizmu to bol bežný spôsob písania. Spočíval v tom, že anonymní autori pripisovali svoje diela vynikajúcim historickým alebo náboženským osobnostiam, aby takto zabezpečili svojím literárnym výtvorom väčšiu

autoritu a prestíž. Úlohou biblickej pseudonymity, bolo zachovať duchovné dedičstvo vynikajúcich osobností alebo autorov a pokračovať v ich tradícii aj po ich smrti.

Preto neskorší svätopisci ako pokračovatelia prvotných autorov, právom písali pod ich menom a s ich autoritou.

V tomto zmysle sa v Deuteronomíu niektoré reči a predpisy pripisujú Mojžišovi, hoci sú neskoršieho pôvodu. Takisto sa Dávidovi pripisujú aj tie žalmy, ktoré nezložil, a Šalamún sa pokladá za autora knihy Múd a Sir.

Rozdelenie Biblie na hlavy a verše:

Palestínski Židia už v predkresťanských časoch rozdelili Tóru na 154 častí (hebr. seder = odsek, stať) na čítanie pri náboženských obradoch, *každý týždeň jednu stať v období troch rokov.*

Babylonskí Židia ju rozdeľovali na 54 častí (hebr. paraša = úsek, stať), ktoré sa čítali *pri sobotnej liturgii v období jednoročného cyklu*

Najstaršie rozdelenie Evanjelií je vo Vatikánskom kódexe (z 1 polovice 4. stor.):

Matúš – 170 sekcií, Marek – 62, Lukáš – 83, Ján – 18. Jednotlivé sekcie majú však rozličnú dĺžku.

Dnešné rozdelenie Biblie na hlavy alebo kapitoly sa pripisuje parížskemu profesorovi a neskoršiemu canterburskemu arcibiskupovi **Štefanovi Langtonovi** (asi 1150 – 1228).

Celá Biblia je rozdelená na 1189 kapitol, z čoho je v SZ 929 a v NZ 260 kapitol.

Najdlhšou kapitolou je Ž 119 (176 veršov) a najkratšou je Ž 117 (iba 2 verše) Najdlhší verš je Est 8, 9 (hebr. biblii 43 slov), najkratší je Jn 11, 35 (v gréckej osnove 2 slová).

Rozdelenie Biblických kníh

Tri skupiny kníh:

1.DEJEPISNÉ: SZ: 21 (Gn, Ex, Lv, Nm, Dt, Joz, Sdc, Rút, 1 a 2 Sam, 1 a 2 Kr, 1 a 2 Krn, Ezd Neh, Tob, Jdt, Est, 1a2 Mach.)
NZ: 5 (Mt, Mk, Lk, Jn, Sk)

2.POUČNÉ: SZ: 7 (Job, Ž, Prís, Kaz, Pies, Múd, Sir)
NZ: 21 (Rim, 1 a 2 Kor, Gal, Ef, Flp, Kol, 1 Sol, 1 a 2 Tim, Tit, Flm, Hebr, 1 a 2 Pt, 1,2 a 3 Jn, a Júd)

3. PROROCKÉ: SZ: 18 (Iz, Jer, Ez, Dan – veľkí proroci, Oz, Joel, Am, Abd, Jon, Mich, Nah, Hab Sof, Ag, Zach a Mal – malí proroci)
NZ: 1 Zjv

10. Jakub - Izrael

Meno **Jakub** znamená „ nech Boh chráni“, ale aj „ plížiaci sa pätou“, „ podvodník“. Texty, ktoré tak názorne hovoria o kúpení si prvorođeného práva za šošovicu a o vymámení otcovho požehnania prefíkanou Rebekou, znejú ako veľmi svetské. Pisateľ ironicky označuje Jakuba za „ bezchybného muža“ (Gn 25, 27) a hovorí o jeho nečestných činoch. **Výsledkom nie je pokojný život, ale útek** pred zlostným bratom do

Mezopotámie. Vyzerá to, ako by tu išlo o prefíkanosť a šikovnosť nomádov a nie o Božie konanie. Je udivujúce, že Izraelský ľud predstavuje svojho praotca bez akéhokoľvek idealizovania. Božia vôľa sa však neodkláňa od línie spásy ani chybami Jakuba.

Vo významnej scéne nebeského rebríka Pán sľubuje ochranu a blízkosť.

(Gn 28, 10 – 20)

Po získaní práv prvorodeného, musí Jakub utekať. Na úteku má pozoruhodný zážitok (Gn 28, 10 – 22). Na starom kanaánskom posvätnom mieste **Betel** sa mu vo sne zjavil Boh. Vidí „schody do neba“, vchod do neba, ktorý pravdepodobne vyzeral podobne, ako stupňové veže v Mezopotámii. Na mieste, kde sa predtým uctievali iní bohovia, Jakub dostal potvrdenie doterajšieho požehnania a prisľúbenia.

V strýkovi **Labanovi** nachádza Jakub protivníka seberovného ľst'ou a záľudnosťou. Než dostane za manželku milovanú **Ráchel**, musí sa oženiť s podvodne podstrčenou **Liou**, pracuje za to spolu **14. rokov**. Jakub odpovedá na tento podvod podvodom zo svojej strany. Nepoctivo sa obohatí na jeho účet (Gn 29 – 30) utečie z jeho domu (Gn 31 – 32) so ženami a deťmi, so stádami a pastiermi. Potom sa stretávame so situáciou, keď sa hľadajú pohanské sošky, ktoré ukradla Ráchel. Tento podvodný čin skoro viedol ku krvipreliaťu. Na pohraničnej **rieke Jabok** dohoní ešte raz Jakuba jeho minulosť. Špehovia hlásia, že jeho brat Ezau sa blíži so 400 ozbrojenými mužmi. Jakub sa snaží uzmierniť brata darmi zvierat, skláňa sa pred bratom, uznáva svoju vinu a dostáva sa mu odpustenie. O jeho ďalšom živote v Kanaáne a Egypte rozprávajú kapitoly 34 – 50.

Boj pri potoku Jabok patrí k najtemnejším starozákonným rozprávaniam, obsahuje však dôležité poslanstvo. Jakub, ktorý chcel toľko krát dosiahnuť plnosť života ľst'ou, stojí teraz na rozhraní života. Je prepadnutý neznámym protivníkom: **mytologicky** by sa dalo povedať, že **démonom rieky Jabok**, **psychologicky** svojím **zlým svedomím**, **biblicky**, že je to **Pán; jeho anjel**.

Tu sa ukazuje, ako Jakub, na naše prekvapenie, statočne bojuje. Nepoužíva lešť a triky, vzdoruje protivníkovi húževnato. **Boj končí bez porazeného, iba Jakub je poznačený Božou mocou a tým čiastočne ochromený. Tu dostáva i nové meno Izrael = ten, čo zápasil s Bohom.**

Obrazné biblické rozprávanie má hlbší význam. Podložiť ruku pod bederný kĺb bolo staroizraelskou formou prísahy. (Gn 32, 25) Krivajúci Jakub si bude na každom kroku uvedomovať prísahu, že **má byť verný a vierohodný**. Už nebude „podvodník, za päťou vytiahnutý, nepravý Ezau“, ale bojovník za Boží poriadok. Ten, ktorému nepomohli k víťazstvu žiadne lešti, je po statočnom zápase vyhlásený za víťaza.

Ako to zhrnúť?

*Zápas Jakuba s Bohom je centrálnou scénou. Prvý raz človek bojuje s Bohom. To je stretnutie, kedy priateľ zápasí s priateľom. A z toho zápasu Jakub vychádza víťazne. Vtedy sa človek prvý krát pýta Boha na meno. Dejiny Jakuba od začiatku sú dramatické: braček, závisť, podvod matky. To všetko je také ľudské. Páči sa mu žena, slúži, dostane inú, nie tú, ktorú miloval. Aby ju mohol mať, bude slúžiť ďalšie roky. Vychováva synov. Ukazuje sa, že bratia predajú toho, ktorého on najviac miloval. To je ľudské. Čo nám to hovorí dnes? Jakub je verným obrazom človeka „mimo raja“. I dnešný človek chce často bojovať o uznanie, nové postavenie a šťastie len svojimi silami a to bez ohľadu na pravdivosť a spravodlivosť; bez ohľadu na Božie prikázania, teda na účet iných. Často krát pod falošným menom, v maskách, s klamstvom... To však nevedie k vytúženému cieľu. Naopak, človeka to stále núti k úteku, privádza do bezvýhodiskovosti, k strachu a k stratám. Jakub dosiahol vnútorný i vonkajší pokoj len tým, že vedome opustil diabolský kruh **nepoctivosti**. **Akoby nám svojím postojom hovoril:***

„Konaj aj ty podobne! Od Boha, ktorý nám dal meno, teda určitú charakterovú črtu, si na ceste k plnosti života. Chodíš v zlom začarovanom kruhu, ak chceš dosiahnuť plnosť života, vlastné šťastie klamstvom, okradnutím bratov, ak žiješ z podvodov na ich účet. Ži ako obrátený Jakub, bojovník za Božiu cestu!“

Kniha Tobiáš, Judit a Ester nemajú historický charakter a podobajú sa novelám, ktoré sú známe v našej literatúre. **Sú to rozprávania, ktoré inšpirovaný autor poží, keď chcel podať čitateľom veľké hodnoty. Zakladajú sa na istých udalostiach, ale majú na mysli hlavne didaktický rozmer.** Máme v nich do činenia s literárnym prepracovaním udalostí, ktoré sa stali, ale historicky v nich nedokážeme veľa zdôvodniť. Dôležité je tiež uvedomiť si, že udalosti, o ktorých hovoria, predchádzajú časy, o ktorých sa hovorí v knihách Machabejských.

11. Kniha TOBIÁŠ.

Tobiáš = Jahve je dobrý.

OBSAH v skratke:

Tobi → odpočívajú pod odkvapom → vrabčí trus → oslepnutie → výčitky ženy → odchod Tobiáša po peniaze do Mezopotámie → sprievodca Rafael → múdre rady → prepad veľrybou → niektoré vnútornosti → Sára → smrť 7 mužov po svadobnej noci → svadba s Tobiášom → svadobná noc v modlitbe → prežitie → návrat domov → navrátenie zraku otcovi Tobimu, keď mu oči potrel Tobiáš žĺčou veľryby.

Táto kniha je veľkou pochvalou vernosti Bohu v ťažkej situácii. Starý Tobiáš vo vyhnanstve zastáva verný predpisom zákona aj napriek tomu, že jeho krajanovia vykonali rôzne kompromisy. On je verný. **Tobiáš je ideálom verného Žida.** Túto udivujúcu vernosť Boh skúša. Vernosť človeka je vyskúšaná. Túto tému poznáme z knihy Gn, keď Boh mimoriadne drastickým spôsobom skúša vieru Abraháma. Je to dôležitý postreh, pretože ktokoľvek objavil veľkosť viery a pokúša sa ju zdokonaľiť, musí byť pripravený na skúšky. **Čím je väčšia viera, tým väčšie sú jej skúšky.**

Kniha ukazuje víziu šťastného manželstva a rodiny. **Rady Tobiáša o živote, ktoré dal synovi, nestrácajú dnes nič na svojej aktuálnosti. Pekné sú modlitby mladých manželov.**

V tejto knihe je *po prvý raz reč o anjeloch*. Dovedy bola len reč o anjelovi Jahveho, o 3 mužoch, ktorí sa ukázali Abrahámovi. V tejto knihe *archanjel Rafael vystupuje ako hrdina*.

Pri dnešných pokusoch nadviazať spojenie s bytosťami nachádzajúcimi sa v kozme, treba chápať myšlienky SP o anjeloch ako most, ktorý otvára perspektívu pohľadu na stranu bytostí, ktoré sú inteligentnejšie od nás a ktoré sú chápané Bohom, ako nezištná služba pre človeka. Rafael slúži Tobiášovi.

Zo SP poznáme *mená 4 veľkých anjelov*: **Rafael, Gabriel, Michal a Lucifer**. Dráma Lucifera je známa z iných spisov. Vieme aj to, že **Kristus hovorí o Anjeloch Strážcoch**.

Mnohí ľudia majú deformovaný pohľad na anjelov, preto im začali maľovať krídla. Anjel vo SP je muž, ktorý nemá žiadne krídla, ale je predstaviteľom iného sveta. Je silný, inteligentný a ak je to duch dobra, tak vždy je na strane človeka.

12. MÚDROSLOVNÉ KNIHY

Pre obdobie po babylonskom zajatí, je charakteristické **úsilie zozbierať, usporiadať a v písomnej forme definitívne ustáliť náboženské dedičstvo Izraela, teda materiál tradície a roztratené písomné záznamy, z ktorých postupne utvorili biblické knihy.**

Prečo a ako vznikali múdroslovné (sapienciálne, didaktické, poučné) knihy?

- ❖ **Hlavným cieľom tejto práce však bolo posilniť židovské spoločenstvo v jeho povedomí vyvoleného ľudu a oživiť jeho nádej v ťažkej situácii, v ktorej sa ocitlo ako národnostná menšina, začlenená najprv do rámca Perzskej a potom Gréckej ríše.**
- ❖ **Keďže v poexilovom období proroci pomaly zanikali, bolo treba hľadať Božie slovo a Božiu vôľu v napísanom texte, v knihe.** *To si vyžadovalo pestovateľov vedy, učiteľov, školy a potrebné vzdelanie. V tomto kultúrnom prostredí sa vyvinul sapienciálny myšlienkový smer a písomníctvo. Zozbierali múdroslovné dedičstvo minulosti a pokračovali v úvahách o realite ľudskej existencie.*
- ❖ **Poučné knihy sú ovocím úsilia človeka, ktorý hľadal to, čo je dobré, čo je pravdivé.** *V dlhých bolestných skúsenostiach objavoval hranice medzi tým, čo je dobré a čo zlé. Skôr, ako sa ľudia naučili rozoznávať medzi stromami ovocia dobrý na jedenie, medzi bylinami zeliny ako liek, zaplatili za to veľkú cenu. Museli si zapamätáť, ktoré rastliny sú otravné, nebezpečné a ktoré liečia. Človek sa učí múdrosti na základe svojich skúseností a skúseností iných. Vlastne táto ľudská múdrosť bola spísaná a zachytená do istých Kníh. Boh vtedy vtláčil pod tento text pečiatku a dal im za pravdu. Odvtedy to nie je iba ľudská múdrosť, ale i Božia!*

Čiže je získaná pomocou svetla Božej múdrosti

Preto sú tieto knihy inšpirované. Mohli by sme povedať, že keď Boh budoval budovu Zjavenia, využil tieto knihy ako tehly pripravené ľuďmi. V momente, keď tieto tehly začlenil do budovy, získali novú hodnotu, hodnotu inšpirovaných kníh.

Spisy, ktoré boli ovocím týchto úvah, nazývame poučné, lebo podávajú náuku o zmysle a celi ľudského života, najmä návod na to, ako si možno zabezpečiť blažený a pokojný život na tomto svete.

Vo SP nie je mnoho kníh, ktoré by boli od začiatku do konca jednoliate. Rozdelenie na prorocké, dejepisné = historické a poučné nie je rozdelením, ktoré by sme mohli vykonať pomocou čiary. V historických knihách sú isté prorocké partie, v prorockých sú isté historické faktá, *napr. dejiny samého Jeremiáša*. Môžeme v nich nájsť aj fragmenty s charakterom múdrosti.

Tieto knihy musia byť dôkladne prečítané. V nich sa možno stretnúť so všetkými ľuďmi. V prorockých knihách je potrebná viera v zjavujúceho Boha. V poučných knihách je obsiahnutý súbor tvrdení, ktoré prijíma každý rozumný človek. Stačí dobrá vôľa, aby sme objavili pravdu v nich obsiahnutú.

Mnohé spisy iných veľkých náboženstiev sa podobajú svojím charakterom poučným knihám, *napr. Dialógy Konfúcia*. (Konfúcius zozbieral skúsenosti a múdrosť mnohých pokolení a podal ich vo forme dialógu.)

Svätý Otec nás vyzýva, aby sme objavili hodnoty aj v iných náboženstvách. Tieto knihy sú skvelým mostom, ktorý umožňuje, aby sme sa dostali ku knihám všetkých náboženstiev sveta, ktoré nemajú inšpirovaný charakter a predsa obsahujú poklad životnej múdrosti.

Téma kníh:

- ❖ **Múd; Sir; Kaz; Prís** podávajú múdrosti a rady do bežného každodenného života, zachytené pravdepodobne kráľom Šalamúnom a inými pisateľmi.
- ❖ **Ž** podávajú rôzne spôsoby modlitby v rôznych situáciách života, ktorých hlavným autorom je kráľ Dávid.
- ❖ **Job** poukazuje na hodnotu a dôležitosť utrpenia v živote každého človeka. Podáva malý návod na riešenie a prijímanie utrpenia.
- ❖ **Vel'p** – autor tejto knihy ospevuje krásu a čistotu ľudskej lásky, ak je braná ako Boží dar. Má nesmiernu hodnotu a tu môžeme čerpať silu k pestovaniu ušľachtilej lásky dvoch ľudí.

13. Ježiš Kristus – historická osobnosť.

KKC 430 – 455

Kto je Ježiš Kristus?

- častá otázka na adresu kresťana katolíka.

Veľmi jasnú odpoveď nám znova ponúka Božie slovo a to u Mt16, 13-17:

„Keď potom Ježiš prišiel do okolia Cézarey Filipovej, pýtal sa svojich učeníkov: „Za koho pokladajú ľudia Syna človeka?“ Oni vraveli: „Jedni za Jána Krstiteľa, iní za Eliáša a iní za Jeremiáša alebo za jedného z prorokov.“ „A za koho ma pokladáte vy?“, opýtal sa ich. **Odpovedal Šimon Peter: „Ty si Mesiáš, Syn živého Boha.“** Ježiš mu povedal: „**Blahoslavený si, Šimon, syn Jonášov, lebo ti to nezjavilo telo a krv, ale môj Otec, ktorý je na nebesiach.**“

Ježiš Kristus je:

- ↳ Jedinečný
- ↳ Nezameniteľný
- ↳ Konkrétny

Je to muž z Nazareta poslaný Bohom.

Ježiš - znamená **Jahve je spásou** a má v sebe **historický** aspekt.

Kristus - znamená **Pomazaný, Mesiáš** a má v sebe aspekt **viery**.

Pramene historickosti Ježišovej doby:

Nekresťanské:

- ↪ pohanské diela: Plínius; Tacitus...
- ↪ židovské diela: Jozef Flávius; Talmud ...

Kresťanské:

- ↪ 4 Evanjeliá: Mk; Mt; Lk; Jn
  - ↪ Skutky apoštolov a listy apoštolov
  - ↪ mnohé kresťanské diela a hlavne svedectvá mučeníkov pre Krista v minulosti i v súčasnosti
- Evanjelia písané po grécky verne citujú Ježišove aramejské výroky: napr. „Talitha cum!“ Mt 5,41; „Effeta!“ Mk 7,34; a mnohé iné (Kéfas; rabbi; Boanerges...)

Ježišove osobné údaje:

- ↪ **presný čas narodenia** – za vlády cisára Augusta, kráľa Herodesa
- ↪ **ľudská matka** – Panna Mária
- ↪ **miesto narodenia** – Betlehem
- ↪ **účinkovanie v čase** – cisára Tibéria, tetrarchu Herodesa Antipasa
- ↪ **konkrétne činy** – zázraky, podobenstvá, ...
- ↪ **skutočná smrť** – za vlády Poncia Piláta

Jednorodný Boží Syn:

Boží Syn – titul pridávaný v :

Starom Zákone:

- ↪ anjel
  - ↪ židovský národ
  - ↪ synovia Izraela a ich králi
- ⇒ symbol vzťahu dôvery
  - ⇒ Židia – Mesiáš – všeobecný titul

Novom Zákone:

- ↪ Glória – anjeli ...
  - ↪ apoštol Peter vyznáva
  - ↪ Evanjelia
  - ↪ Krst Pána
  - ↪ Premenenie Pána
- ⇒ pomenovanie Pán = Kyrios
  - ⇒ **helenisti** – Kyrios – názov pre zvláštne svoje božstvo
  - ⇒ **Židia** – náhrada – Adonaj; Jahve
  - ⇒ **Aramejský** titul Kyrios – náhrada vzývania Marana tha!
  - ⇒ **kresťania** – oslava Krista

14. Tituly Ježiša Krista v evanjeliách

EVANJELIUM podľa MATÚŠA (Mt)

Kolóna áut hlási príchod hlavy štátu. Okázala a slávnostná atmosféra symbolizuje jeho postavenie a dôležitosť. Či je predstaviteľom od narodenia alebo bol zvolený, prejavujeme mu úctu a rešpekt.

Židia očakávali vodcu, ktorý im bol prorokmi prisľúbený už pre stáročiami. Verili, že tento Mesiáš = Pomazaný ich vyslobodí spod nadvlády rímskych utláčateľov a založí nové kráľovstvo. Ako ich kráľ nastolí spravodlivosť a bude vládnuť na zemi.

Avšak mnohí prehladli proroctvá, ktoré predpovedali, že tento Kráľ bude tiež trpiacim služobníkom, ktorý bude odmietnutý a zabitý.

Nemôžeme sa preto čudovať, že bolo iba tak málo tých, ktorí uznali Ježiša za Mesiáša. Ako mohol byť tento jednoduchý muž, učiteľ z Nazareta, ich Kráľom?

Ale Ježiš bol a je Kráľom celej zeme!

Keď toto evanjelium čítame, počujeme jasné Matúšovo poslanstvo:

„ Ježiš je Kristus, Kráľ kráľov a Pán pánov.“

Kľúčovým veršom evanjelia podľa Mt je:

„ Nemyslíte si, že som prišiel zrušiť to, čo bolo prikázané alebo predpovedané v SZ. Naopak, neprišiel som to zrušiť, ale naplniť.“

(Mt 5, 17)

SYMBOL MATÚŠA: **človek**, lebo začína rodokmeňom.

CHARAKTERISTICKÉ ČRTY:

Mt evanjelium je plné mesiánskych výrazov: „Syn Dávidov“ sa používa v celom Evanjeliu a starozákonných odkazov je 53 SZ citátov a 76 ďalších odvolávok. Toto evanjelium nie je napísané ako chronologický záznam, jeho zmyslom je podať jasný dôkaz, že Ježiš je Mesiáš, Spasiteľ.

TEOLOGICKÝ VÝZNAM EVANJELIA:

Evanjelista Matúš predstavuje Ježiša ako Abrahámovho potomka, prisľúbeného Mesiáša, ktorého náboženská vodcovia židovského národa už hneď od začiatku zavrhlí a prenasledovali, kým hriešnici a pohanovia ho prijali. Ako dôkaz, že Ježiš je prisľúbený Mesiáš, Matúš cituje SZ. Miesto Izraela v dejinách spásy zaujala Cirkev, ako pravý Boží ľud, pozostávajúci zo Židov i pohanov, postavená na skale, ktorou je Peter. O Petrovom primáte v Cirkvi sa hovorí iba v Matúšovom evanjeliu. Ježiš je Syn Boží, definitívny zákonodarca a učiteľ. Najväčším Božím príkazom je prikázanie lásky, ktoré prikazuje milovať nielen blízkych, ale aj nepriateľov.

EVANJELIUM podľa MARKA (Mk)

Každý chce byť víťazom. Porazení sú tí, ktorí skončia vždy inak, len nie prví. Priamym protikladom sú Ježišove slová: „ *A kto by medzi vami chcel byť prvý, nech je sluhom všetkých. Lebo ani Syn človeka neprišiel, aby ho obsluhovali, ale aby on slúžil a dal život ako výkupné za mnohých*“ (10, 44 – 45)

Ježiš je ten najväčší – vtelený Boh, náš Mesiáš – do histórie však vstupuje ako služobník.

Toto je Markovo poslanstvo. Napísal ho, aby povzbudil rímskych kresťanov a bez akýchkoľvek pochybností dokázal, že Ježiš je Mesiáš. **Marek uvádza rýchly sled živých obrazov Ježiša v čine – jeho skutočnú totožnosť odhaľuje tým, čo robí, a nie tým, čo hovorí.** (Zaznamenal 18 zázrakov a len 4 podobenstvá.) **Predstavuje Ježiša ako muža činu.**

„Marek predstavuje Ježiša, ktorý koná, slúži, obetuje sa a zachraňuje.“

Kľúčovým veršom evanjelia podľa Mk je:

„ Lebo ani Syn človeka neprišiel, aby ho obsluhovali, ale aby slúžil a položil svoj život ako výkupné za mnohých.“

(Mk, 10, 45)

SYMBOL MARKA: lev, lebo začína účinkovaním Jána Krstiteľa na púšti.

CHARAKTERISTICKÉ ČRTY:

Marek napísal svoje evanjelium ako prvý. Ďalšie evanjelia citujú všetky, okrem 31 veršov z Marka. Marek zaznamenal viac zázrakov než ktorékoľvek iné evanjelium. Bolo písané v čase, keď v Rímskej ríši vládol cisár Tibérius. Ríša mala spoločný jazyk, kvalitnú dopravu

a komunikačný systém a bola zrelá počuť Ježišov odkaz, ktorý sa rýchlo šíril od národa k národu.

Z literárneho hľadiska sa Markovo evanjelium vyznačuje jednoduchým, názorným štýlom, rečou a jednoduchou vetnou skladbou. Marek viac ako ostatní evanjelisti opisuje city a dojmy konajúcich osôb, ba aj samého Ježiša. (por.: 1,4 „zľutoval sa nad ním...“; 1,43 „, prísne mu pohrozil...“; 3,5 „, s hnevom si ich premeral ...“; 7,3 „, vzdychol...“) a podčiarkuje Ježišovu ľudskú stránku (por.: 2,16 „, je hladný a smädný“; 4,38 „, je unavený a spí...“)

Marek venuje osobitnú pozornosť Petrovi.

TEOLOGICKÝ VÝZNAM EVANJELIA:

Markovo evanjelium svojím opisom Ježišovho účinkovania a osudu hlása, že Boh skrze Ježiša zjavil svoju vôľu spasit' všetkých ľudí. Ježišovým vystúpením nastal čas spásy. Ježiš víťazí nad zlom a nad vládou satana, odpúšťa hriechy, ohlasuje Božiu vôľu a buduje Božie kráľovstvo.

Od svojich poslucháčov vyžaduje bezpodmienečnú vieru a od svojich nasledovníkov nezištnosť, ochotu slúžiť a trpieť.

Ohlasovanie Krista má v tomto evanjeliu také popredné miesto, že v ňom chýba akákoľvek zmienka o jeho predkoch, narodení či detstve. So zreteľom na nežidovských čitateľov, vysvetľuje židovské zvyky a prekladá aramejské slová (por.:3,17; 5,41; 7,11; 14,36; 15,22.34).

EVANJELIUM podľa LUKÁŠA (Lk)

Každé narodenie je zázrak a každé dieťa je dar od Boha. Avšak pred skoro 20 storočiami došlo ku skutočne zázračnému narodeniu, Boží Syn sa narodil ako človek. S božským Otcom a ľudskou matkou Ježiš vstúpil do dejín ako Boh v tele.

Lukáš potvrdzuje Kristovo božstvo, **skutočný dôraz tejto knihy je však na jeho ľudskosti – Ježiš je Boží Syn, ale je tiež Syn človeka.**

LUKÁŠ = autor ; meno kresťana, ktorý podľa starokresťanskej pochádzal z pohanstva, zo sýrskej Antiochie. Lukáš bol lekár, čo potvrdzuje fakt, že používa odbornú lekársku terminológiu svojich čias a bezpochyby opisuje rozličné choroby a uzdravenia. Ako lekár bol vedec a ako Grék mal zmysel pre podrobnosti. Nie je teda ničím prekvapujúcim, že na začiatku listu sa zmieňuje o svojom rozsiahlom výskume a vysvetľuje, že predkladá správu o faktoch (1,1-4). Okrem toho bol Lukáš blízkym priateľom apoštola Pavla a jeho spoločníkom na cestách, takže mal možnosť hovoriť s inými apoštolmi, mal prístup k ďalším historickým materiálom a bol očitým svedkom zrodzenia a rastu prvej cirkvi. **Jeho evanjelium a Kniha Skutkov apoštolov, sú spoľahlivé historické dokumenty.**

Lukáš je jediný z evanjelistov, ktorý na spôsob starovekých spisovateľov a dejepiscov uvádza svoje dielo prológom. Zmieňuje sa v ňom o písomných a ústnych prameňoch, o očitých svedkoch, ktorých správy pozorne preštudoval, kriticky zhodnotil a redakčne spracoval. Základným prameňom je Markovo evanjelium.

Nemieni podať Ježišov životopis, ale jeho posolstvo.

CIEĽ: Lukáš chce podať presné rozprávanie o živote Ježiša Krista a predstaviť Ho ako dokonalého človeka a Spasiteľa. Určil ho **TEOFILOVI = „ milovníkovi Boha“**, teda pohanom a ľudom na celom svete. Lukáš písal tento list z Cézarey alebo Ríma.

Kľúčové slová evanjelia podľa Lk sú:

„ Ježiš mu povedal: „ Dnes prišla spása so tvojho domu. Ved' ty si bol jedným zo stratených synov Abraháma a ja, Syn človeka som prišiel hľadať a zachraňovať stratených.“

(Lk 19, 9-10)

SYMBOL: býk, lebo svoje evanjelium začína opisom obety starozákonného veľkňaza Zachariáša v chráme.

CHARAKTERISTICKÉ ČRTY:

Toto evanjelium je najúplnejšie. Všeobecná slovná zásoba prezrádza, že autor je vzdelaný. Často sa zmieňuje o chorobách a uvádza diagnózy. Lukáš vyzdvihuje Ježišov vzťah k ľuďom, zdôrazňuje modlitby, zázraky, anjelov, zaznamenáva inšpirované chválospevy ako **Magnifikát; Zachariášov chválospev; Simeonov chválospev** a dáva výsadné miesto ženám. Väčšina udalostí, zaznamenaných vo veršoch 9, 51 – 18, 35, v ostatných sa v ostatných evanjeliách nenachádza.

TEOLOGICKÝ VÝZNAM EVANJELIA:

Ježiš je skutočný Spasiteľ a Pán; jeho božská nadvláda nad zlým duchom a nad ľudstvom vyplýva z toho, že je Božím Synom.

Lukáš predstavuje Ježiša ako záchrancu stratených, zástancu chudobných a sociálne opovrhovaných.

Vyzdvihuje osobitne **pozornosť**, ktorú Ježiš venuje **ženám** (por.: 7,11 – 17 naimská vdova; 7,36-50 verejná hriešnica; 13, 10-17 zhrbená žena; 10,38-40 Mária a Marta; 8,2-3 uzdravené ženy ; 23,27-31 ženy plačúce nad Ježišom...).

Zdôrazňuje aj dôležitú úlohu, ktorú mali ženy v Ježišovom detstve: Alžbeta; prorokyňa Anna; a najmä jeho matka Mária.

Podľa Lukáša je Panna Mária veľkou vyvolenkyňou a veľkou veriacou. Preto je aj osobitným vzorom pre veriacich.

Hlavnou úlohou kresťana nie je očakávať Pánov príchod, ale zapojiť sa do poslania Cirkvi a žiť kresťanstvo v každodennom živote a vo svojom prostredí podľa Ježišovho príkladu a učenia: „ Ježišova cesta“ sa má stať aj „cestou kresťana.“

EVANJELIUM podľa JÁNA (Jn)

Prehovoril a náhle tu boli galaxie, nebo sa rozžiarilo hviezdami a planéty začali obiehať okolo Slnka. Slová budiace bázeň, slová presýtené neobmedzenou a nespútanou mocou. Znova prehovoril a voda so zemou sa naplnili rastlínstvom a tvorstvom, pobiehajúcim sem a tam, plávajúcim, rastúcim a množiacim sa – slová skrývajúce v sebe čulý, dýchajúci a pulzujúci život. Opäť prehovoril a stvoril muža a ženu – bytosti schopné myslieť, hovoriť a milovať. Tieto slová odkryli slávu jeho osobnosti ako Stvoriteľa. Večný, nekonečný, neobmedzený – taký bol, je a vždy bude: Stvoriteľ a Pán všetkého, čo existuje.

A potom prišiel v tele na maličké miesto vo vesmíre nazvané planéta Zem. Mocný Stvoriteľ sa stal súčasťou stvorenia, obmedzeného časom a priestorom, vystaveného starnutiu, chorobám a smrti. Avšak láska ho nútila ísť, a tak prišiel vyslobodiť a zachrániť stratených; prišiel a daroval im večnosť.

On je Slovo, on je Ježiš, on je Kristus!

Práve túto pravdu nám tu apoštol Ján predkladá. Jánovo evanjelium však nie je iba opisom Kristovho života; je mocnou obhajobou jeho vtelenia; presvedčivým svedectvom o tom, že Ježiš bol a je pravý Syn Boží, poslaný z neba a jediný zdroj večného života.

KLÚČOVÉ SLOVÁ:

„ Učeníci uvideli Ježiša vykonať ešte veľa iných zázrakov okrem týchto, o ktorých rozpráva táto kniha. Tie sú však zapísané preto, aby ste verili, že Ježiš je Mesiáš, Boží Syn a aby ste vo viere v neho mali večný život.“

SYMBOL: orol, pretože evanjelium začína vzletným, básnickým spôsobom o Slove = Kristovi.

CHARAKTERISTICKÉ ČRTY:

Od synoptických evanjelií sa Jánovo evanjelium líši štruktúrou, obsahom, štýlom ako aj teologickým chápaním a výkladom Ježišových činov a slov. Na rozdiel od **ostatných evanjelií, ktoré predstavujú Ježišovu činnosť v rámci jedného roka** (jedna Veľká Noc, jedna cesta do Jeruzalema a hlavné účinkovanie v Galileji), **Jánovo** evanjelium ju rozvrhuje **na tri roky**. Ježišove zázraky a reči sa v ňom rozvádzajú obsiahnejšie a sú navzájom úzko späté. Namiesto správ o Ježišom detstve Ján kladie na začiatok svojho evanjelia prológ s hlbokou úvahou o Logose = Slove, o jeho **preexistencii**, t. j. *trvanie od večnosti* a **inkarnácii**, t. j. *vtelenie Boha* – Ježiša Krista. Príznačnou črtou Jánovho evanjelia je dramatickosť, s ktorou predstavuje reakciu a nepriateľský postoj Židov voči Ježišovmu sebazjaveniu. V synoptických evanjeliách sa Ježiš predstavuje ako ohlasovateľ a sprostredkovateľ božieho kráľovstva, v Jánovom zjavuje sám seba, pričom kladie veľký dôraz na svoj mimoriadny vzťah k Otcovi.

TEOLOGICKÝ VÝZNAM EVANJELIA:

Podľa záverečných a zároveň kľúčových slov, adresovaných čitateľom, posledné evanjelium bolo „napísané“, aby ste verili, že Ježiš je Mesiáš, Boží Syn a aby v ste vierou mali život v jeho mene.“ Autorovi teda šlo predovšetkým o vieru v Ježiša a o spásanosný význam tejto viery.

Človek má účasť na spáse svojou vierou, ktorá je spolu s láskou základnou požiadavkou spásy.

15. Blahoslavenstvá

KKC Blahoslavenstvá / 757

Blahoslavenstvá - máme ich Ježiš ako podrobné rady kresťanského života
- je ich **8**

Blahoslavený znamená v preklade:

- voľný
- slobodný od starosti a utrpenia
- šťastný

Ježiš dal týmto výrazom nový obsah. Tým prevracia rebríček hodnôt života človeka.

pred Ježišom šťastný = dobré deti, žena, verní priatelia...

Ježišovo učenie = blahoslavenstvá

3 Blahoslavení **chudobní v duchu**, lebo ich je nebeské kráľovstvo.

4 Blahoslavení **plačúci**, lebo oni budú potešení.

5 Blahoslavení **tichí**, lebo oni budú dedičmi zeme

6 Blahoslavení **lační a smädní po spravodlivosti**, lebo oni budú nasýtení.

7 Blahoslavení **milosrdní**, lebo oni dosiahnu milosrdenstvo.

8 Blahoslavení **čistého srdca**, lebo oni uvidia Boha.

9 Blahoslavení tí, **čo šíria pokoj**, lebo ich budú volať Božími synmi.

10 Blahoslavení **prenasledovaní pre spravodlivosť**, lebo ich je nebeské kráľovstvo.

11 Blahoslavení ste, keď vás budú pre mňa potupovať a prenasledovať a všetko zlé na vás nepravdivo hovoriť;

12 radujte sa a jasajte, lebo máte hojnú odmenu v nebi. Tak prenasledovali aj prorokov, ktorí boli pred vami.

(Mt 5,3-12)

Blahoslavenstvá	SZ očakávanie	Protiklady sveta	Božia odmena	Ako túto vlastnosť získať
POKORA (5,3)	Iz 57,15	pýcha a osobná nenávisť	nebeské kráľovstvo	Jak 4,7-10
ĽÚTOSŤ (5,4)	Iz 61,1-2	šťastie za akúkoľvek cenu	útecha (2Kor 1,4)	Ž51 Jak 4,7-10
MIERNOSŤ (5,5)	Ž 37,5-11	moc	vlastnenie zeme	Mt 11,27-30
SPRAVODLIVOSŤ (5,6)	Iz 11,5 Iz 42,1-4	napĺňanie osobných potrieb	Dokonalá spokojnosť	Jn 16,5-11 Flp 3,7-11
MILOSRDENSTVO (5,7)	Ž 41,1	sila bez pocitov	dosiahnutie milosrdenstva	Ef 5,1-2
ČISTÉ SRDCE (5,8)	Ž 24,3-4 Ž 51,10	podvod, klam je prijateľný	videnie Boha	1Jn 3,1-3
POKOJ (5,9)	Iz 57,18-19 Iz 60,17	osobný pokoj bez záujmu o chaos vo svete	budú nazvaní Božími synmi	Rim 12,9-21 Nebr 12,10- 11
VERNOSŤ (5,10)	Iz 52,13 Iz 53,12	slepá oddanosť	zdedia kráľovstvo Božie	2Tim 3,12

16. LIST RIMANOM

Adresát a okolnosti napísania listu

- kresťanské spoločenstvo v Ríme
- napätie medzi židokresťanmi a pohanokresťanmi
- jedni trvajú na dodržiavaní Mojžišovho zákona, druhým je tento zákon cudzí

Teologická náuka

Náuka o ospravedlivení (ospravedlnení)

- všetci potrebujú ospravedlnenie
- toto sa nedosahuje skutkami, ale vierou v Ježiša Krista
- ovocím ospravedlnenia je život v Duchu Svätom

Zákon

- je dobrý a svätý
- bol príčinou rozmnoženia hriechu
- nebol schopný oslobodiť človeka
- normou a silou človeka, kresťana sa preto stal Nový zákon, vnútorný zákon Ducha

Hriech

- všetci sú pod hriechom

- zákon → hriech → smrť

Kristovo spasiteľské dielo

- vykúpenie
- ospravedlnenie
- zmierenie

Život v Duchu Svätom

- kresťania vykúpení Kristom sú Božími deťmi,
- Duch sa za nich prihovára, riadi ich konanie

Dejiny spásy

- nevera Izraela slúži na spásu pohanom,
- obrátenie pohanov vedie k spásu Izraela

Význam

- text rozdelenia, ale aj zblíženia s protestantmi
- ospravedlnenie „iba vierou“ je v Jak doplnené o „viera bez skutkov je mŕtva“

Súhrn

Predstavili sme listy sv. Pavla, vidíme, že ich písal konkrétnym adresátom, spoločenstvám alebo jednotlivcom. Rieši v nich konkrétne problémy, ktoré sú špecifické v jednotlivých cirkevných obciach. Pavlove listy napriek tomu obsahujú hlboké teologické úvahy z ktorých vychádza aj súčasťná teológia. Centrom je osoba Ježiša Krista a jeho vykupiteľské dielo. Najkomplexnejšie je Pavlova náuka podaná v Liste Rimanom, kde rieši hlavne problém ospravedlnenia kresťana vierou v Ježiša Krista.

Z Pavlovho tvrdenia, že ospravedlnenie sa nedosahuje skutkami, ale vierou v Ježiša Krista: „A tak ospravedlnení z viery, žijeme v pokoji s Bohom skrze nášho Pána Ježiša Krista. Skrze neho máme vierou prístup k tej milosti, v ktorej zotrývame, aj sa chválime nádejou na Božiu slávu“ (Rim 5, 1-2) vychádza aj Martin Luther, ktorý sformoval svoju tézu „sola gratie“ (iba milosť). Text Rim sa takto stal textom rozdelenia, no v súčasnosti je znovu študovaný a stáva sa textom zjednotenia oddelených kresťanov.

Témy referátov, námety na diskusiu

- Ako sa človek stáva spravodlivým pred Bohom?
- Stačí „uveriť“ k tomu, aby bol človek spasený?
- Potrebuje si človek zaslúžiť spásu?

17. Človek –Boží obraz

KKC 355-384

Gn 1,27

„ A stvoril Boh človeka na svoj obraz, na Boží obraz ho stvoril, muža a ženu ich stvoril.“

Ž 8, 1-10

SZ

očakávanie

Pane, náš Vládca

aké vznešené je tvoje meno na celej zemi!
Tvoja veľba sa vznáša nad nebesia.
Z úst nemlúvniat a dojčeniec pripravil si si chválu
naprotiveň svojim nepriateľom,
aby si umlčal pomstivého nepriateľa.
Keď hľadím na nebesia, dielo tvojich rúk,
na mesiac a na hviezdy, ktoré si ty stvoril:
čože je človek, že naň pamätáš,
a syn človeka, že sa ho ujímaš?

Stvoril si ho len o niečo menšieho od anjelov,
slávou a čťou si ho ovenčil
a ustanovil si ho za vládcu nad dielami tvojich rúk.
Všetko si mu položil pod nohy:
ovce a všetok domáci statok
aj všetku poľnú zver,
vtáctvo pod oblohou a ryby v mori
i všetko, čo sa hýbe po dne morskom.
Pane, náš Vládca,
aké vznešené je tvoje meno na celej zemi

1. **na svoj obraz**

- ☞ schopnosť poznať a milovať Boha
- ☞ slúžiť Bohu ako jeho dieťa, nie ako otrok
- ☞ máme nesmrteľnosť duše
- ☞ máme dôstojnosť
- ☞ človek nie je ničim, ale **NIEKYM**

2. **spojenie hmoty a ducha**

- ☞ duch oživuje hmotu
- ☞ telo – „dar rodičov“
- ☞ duša – dar Boha
- ☞ duch – spracované dary s Božou milosťou (charakter, špecifickosť života človeka)

3. **muž a žena - múdrosť Božia**

- ☞ stvorenie **jeden pre druhého**, nie jeden nad druhého (Gn 2,18)
- ☞ stvorenie pre **spoločenstvo** (Gn 2,23)
- ☞ v manželstve tvoria **jedno telo** (Gn 2,24)
- ☞ stvorenie pre **úlohu zachovať potomstvo** (Gn 1,28). To je možné len v spolupráci s Bohom, ktorý je darcom nového života.
- ☞ **zodpovednosť za svet** (Gn 1,28-31)

4. **priateľstvo s Bohom**

- ☞ Boh vložil človeka do rajskej záhrady
- ☞ dostal úlohu: obrábať a strážiť raj
- ☞ práca nie je trest, ale spolupráca muža a ženy na zdokonaľovaní viditeľného sveta.
Práca je tiež zviditeľnená láska.

18. Dekalóg všeobecne

Morálka, prikázania, hriech, svedomie, dobré a zlé skutky, to sú najznámejšie pojmy z morálnej teológie. Ako je to s ich uvádzaním do konkrétneho súčasného života? Dnes sa vynárajú otázky: Čo je morálne? a Má morálka dnes v 21. storočí čo povedať mladému modernému človeku? Nie je to

zbytočný archaizmus a prostriedok na ovládanie ľudí alebo výhovorka pre slabochov? Existuje vôbec hriech a zlo, nie je to len výmysel? A čo svedomie? Žeby to bol zbytočný prepych a brzda slobodného života naplno bez obmedzovania?...

To sú čím ďalej, tým častejšie otázky súčasnej populácie. Okolie dnešnej doby nám hedonistickými propagandami v masmédiach a reklamách preniká do duše všetkými pórmí nášho tela. Všetky sú zamerané na: slobodu, demokraciu, úspech, super vzhľad, kariéru za každú cenu... Každý si dnes vytvára svoje prikázania. Svoju morálku má dnešný politik, podnikateľ, kriminálnik, či veriaci.

Na čo sú nám potom Božie prikázania?

Božie prikázania, či už človek chce alebo nechce, majú univerzálnu platnosť. Sú platné pre každú dobu, pre každého človeka a sú nemenné. Boh dal najzákladnejšie pravidlá. Keď ich ľudstvo dodržiava, je človek šťastný.

Zoberme si príklad: Čo je výsledkom „morálky egoistického podnikateľa“ vidíme v správach - vraždy, masakre, osirotené deti, nešťastní ľudia.

Keď si človek sám vytvára morálku vo väčšom meradle, vznikajú etnické čistky, teroristické akcie, nepokoje, vojny. To je výsledok ľudskej morálky a ľudských pravidiel života.

Boh nám nedal prikázania z pocitu nadradenosti ani aby nám bránil v šťastí. Dal nám ich z lásky a človek ich má s láskou prijať a v láske plniť, aby sa vyhol nešťastiu.

Rodič a dieťa. Malé dieťa plní príkazy rodiča nevedome; väčšie možno z povinnosti a zo strachu; dospelé, ak je rozumné, z lásky k rodičom a sebe. Tak by to malo byť aj v dospievaní duchovného dieťaťa a chápania Božích nariadení, či doporučení.

Boh vstúpil do duše každého človeka svoje pravidlá, či je veriaci alebo neveriaci. Hovoríme tomu prirodzený zákon. Každý má v sebe zakódované poznanie dobra a zla.

Každá spoločnosť, či spoločenstvo potrebuje svoje pravidlá a zákony, podľa ktorých sa riadi jednotlivec, či skupina. **Len také pravidlá spoločnosti prinášajú pokoj a šťastie, ktorých základom sú Božie zákony, či rady.**

„Každý je povinný smerovať k dokonalosti z prikázaní,
nie je však povinný byť dokonalý.“
(sv. Tomáš Akvinský)

„Cieľom prikázania je láska vychádzajúca
z čistého srdca, dobrého svedomia a úprimnej viery.“
(1Tim1,5)

DESATORO: formulácia katechetická

- 1. Ja som Pán, tvoj Boh. Nebudeš mať okrem mňa iných bohov, ktorým by si sa klaňal.**
- 2. Nevezmeš Božie meno nadarmo.**
- 3. Pamätaj, že máš svätiť sviatočné dni.**
- 4. Cti svojho otca a svoju matku.**
- 5. Nezabiješ.**
- 6. Nezosmilniš.**
- 7. Nepokradneš.**
- 8. Nebudeš krivo svedčiť proti svojmu blížnemu.**
- 9. Nebudeš žiadostivo túžiť po manželke svojho blížneho.**
- 10. Nebudeš túžiť po majetku svojho blížneho.**

DESATORO: formulácia Božia - čítaj: Ex 20,2-17; Dt 5,6-21

Aby sme pochopili význam Dekalógu pre náš osobný i spoločenský život, pokúsime sa ujasniť si niekoľko morálnych pojmov:

Skutki – činy na dosiahnutie cieľa.

1. **skutok človeka** – spoločný so skutkami živočíchov – **konáme ich bez účasti rozumu a slobodnej vôle** – napr.: **spontánne**: láska, nenávisť, fantázia,, biologické potreby vykonané v spánku, opilosti, pod vplyvom drog a pod.
2. **skutok ľudský** – skutok vlastný len človekovi. Je vykonaný **za účasti rozumu a slobodnej vôle**. Človek je za čin zodpovedný.

Morálnosť ľudského skutku závisí od 3. kritérií:

1. **Predmet** – dobro, ku ktorému vôľa uvážene smeruje
2. **Úmysel** – smerovanie k cieľu
3. **Okolnosti** – prispievajú k zvýšeniu morálneho dobra alebo zla ľudského skutku.

Zákony – nariadenia rozumu smerované na spoločné dobro, vynesené tým, kto je poverený riadením spoločnosti.

1. **Zákon prírody** – riadi bytie a činnosť organického a anorganického sveta (gravitácia, kryštalizácia, ...) - vonkajšia oslava Boha.
2. **Prirodzený zákon** – povinnosť uložená všetkým ľuďom zachovať mravný poriadok.
3. **Boží zákon** – Dekalóg zo SZ – Evanjeliové rady z NZ (plnosť živej lásky, ktorá je neustále nespokojná, že nedáva ešte viac.)

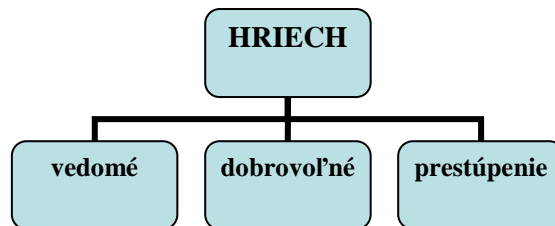
Svedomie – vnútorná norma mravnosti; Boží hlas v našom vnútri; praktický úsudok o mravnej povahe ľudského skutku.

Je okom duše, ale oko bez svetla je slepé , potrebuje svetlo a ním je Boží zákon, ktorý je všeobecný a absolútne platný.

Čnosť – trvalá dispozícia človeka konať dobro.

1. **Božské čnosti** – vliate – viera, nádej, láska.
2. **Základné čnosti** – získané – rozvážnosť, spravodlivosť, statočnosť, miernosť.

Hriech – vedomé a dobrovoľné prestúpenie Božieho zákona.

- je urážkou Boha
- neposlušnosťou voči Bohu
- previnenie rozumu, proti pravde a proti správne svedomiu.

Delenie hriechov:

1. ľahké - všedné
2. ťažké - smrteľné
3. 3 do neba volajúce hriechy
4. 7 hlavných hriechov
5. 6 proti Duchu Svätému
6. 9 cudzích hriechov

19. Sviatosť Pokánia (zmierenia).

Boží život nosíme podľa apoštola Pavla „v hlinených nádobách“. Sme vystavení utrpeniu, bolesti a smrti. Tento nový život v Bohu môže v nás zoslabnúť, ba môžeme ho aj stratiť hriechom. Ježiš ako lekár našich duší, ale aj tiel, ktorý ochrnutému odpustil hriechy a vrátil aj telesné zdravie, chcel, aby aj jeho Cirkev mocou Ducha Svätého pokračovala v jeho diele uzdravovania. **Toto je cieľ dvoch sviatostí uzdravenia: sviatosti pokánia a pomazania chorých.**

Podstatou sviatosti zmierenia je bolestné vedomie rozporu medzi svätosťou Boha a ľudským zlyhaním., po ktorom nasleduje snaha o očistenie.

Biblia uvádza mnohé príklady viny a odpustenia: Iz 27,9; Iz 6,7; Ž 130,4; Ex 32,30; Ex 29,36; Lv 11-16; a iné...Boli to verejné úkony pokánia a zmierne obety. Veľa príkladov v Biblii je o osobnej ľútosti, pokání, obrátení, očistení viny: kráľ Dávid; mesto Ninive; Peter; lotor na kríži; Šavol; ...

Slovenský výraz „**pokánie**“ vysvetľujeme ako **zmenu života k lepšiemu**. Ide o osobný čin obrátenia hriešnika.

V tejto sviatosti sa zameriame na **spoved'**.

Ľudia, ktorí spoved' „zahodili“, pociťujú potrebu túto medzeru niečím vyplniť a tak hľadajú „náhradu“ - psychológa, psychoterapeuta, guru, ba často psychiatra, alebo si siahajú na život. Títo odborníci, majú svojimi metódami nahradiť kňaza a spoved'.

Michael Quist hovorí: „Keby nebola spoved', museli by ju vynájst'.“ a psychiater C. G. Jung hovorí: „Keby ľudia viac kľáčali v spovednici, menej by ležali v nemocnici.“

Táto sviatosť podľa obsahu sa volá:

- sviatosť **obrátienia** – návrat k Otcovi, od ktorého sa človek vzdialil hriechom
- sviatosť **pokánia** - posväčuje osobný a ekleziálny proces obrátienia
- sviatosť **odpustenia** – kňazovým sviatosťným rozhrešením Boh udeľuje kajúcnikovi „odpustenie a pokoj“.
- sviatosť **zmierenia** – dáva lásku Boha, ktorý zmieruje (2Kor 5,20; Mt 5,24).

Definícia sviatosti zmierenia.

Je to sviatosť v ktorej:

- nám Boh službou Cirkvi odpúšťa hriechy spáchané po krste
- prostredníctvom kňaza odpúšťa hriešnikovi hriechy, spáchané po krste od poslednej spovede
- sa hriešnikovi odpúšťajú hriechy spáchané po krste skrze kňazské rozhrešenie, ak ich opravdivo ľutuje, úprimne vyznáva a má vôľu vykonať zadosťučinenie

Čnosť pokánia.

Slovo pokánie označuje aj osobitne čnosť, ktorou sa človek odvracia od hriechov a robí za ne Bohu zadosťučinenie. **Cieľom pokánia je „nový život!**

Čnosť pokánia sa navonok prejavuje vonkajšími skutkami:

- vyznanie hriechov
- konaním pokánia: modlitba, skutky lásky, pôst, almužna, umŕtvovanie, trpezlivé znášanie utrpenia, kajúce pobožnosti...(Tob 12,8; Mt 6,1-18)

Obrátenie a pokánie sú podmienkou spásy: „**Ak sa neobrátime a nebudete ako deti, nevojdete do nebeského kráľovstva.**“ Mt 18,3

Ježiš nemá na mysli vonkajšie prejavy pokánia, vrecovinu a popol na hlave, ale zmena srdca a zmyšľania. Túto podstatu vyžaduje aj SZ prorok **Joel 2,12-13.**

Vnútorne pokánie kresťana sa môže prejavovať veľmi rozmanitým spôsobom. Písmo a Otcovia zdôrazňujú **najmä tri formy:**

- obrátenie vo vzťahu k sebe samému
- obrátenie vo vzťahu k Bohu
- obrátenie vo vzťahu k blíznym

Okrem úplného očistenia, ktoré spôsobuje **krst alebo mučeníctvo,** uvádzajú sa ako **prostriedky** na odpustenie hriechov:

- úsilie zmieriť sa so svojim blíznym
- slzy pokánia
- starostlivosť o spásu blížneho
- orodovanie svätých
- čínorodá láska, čo „zakrýva množstvo hriechov“ (1Pt 4,8)

Najčastejšia cesta pokánia je
každý deň vziať svoj kríž
a nasledovať Ježiša.

Kajúce dni a obdobia v liturgickom roku sú významné v kajúcej praxi Cirkvi. Tieto obdobia sú osobitne vhodné na: na duchovní cvičenia, kajúce liturgické pobožnosti, dobrovoľné odriekania, pôst, almužna, ... Úsilie o obrátenie nie je len ľudským dielom, ale je to snaha „skrúseného srdca“, ktoré milosť priťahuje a pohýna, aby odpovedalo na milosrdenstvo Boha, ktorý nás prvý miloval. (Lk 15 kap.)

Svedčí o tom aj obrátenie apoštola Petra po trojnásobnom zapretí svojho Učiteľa. Ježišov milosrdný pohľad vyvoláva v Petrovi slzy ľútosti a po Pánovom zmŕtvychvstaní trojnásobné vyznanie lásky (Pane, ty vieš, že ťa mám rád! (por. Jn 21,15-18).

História sviatosti pokánia

Cirkev odpočiatku zhovievavo vystupovala voči kajúcim hriešnikom, ale tvrdo – exkomunikáciou voči zatvrdlivcom, ktorí neboli ochotní obrátiť sa a konať pokánia. (2Sol 3,6; 1Kor 5,2-5)

Vylúčenie z eucharistického spoločenstva nasledovalo po hriechoch ako: vražda; cudzoložstvo; krvismilstvo; odpadnutie od viery a modloslužba.

Celý tento represívny proces pozostával z 3 častí:

1. **Exkomunikácia** – hriešnik vyznal svoj hriech → biskup mu uložil pokánia → vložil na neho ruky → hriešnik si obliekol kajúce rúcho a hlavu si posypal popolom. Pokánia trvalo od 2 týždňov až 10 rokov. Mohlo byť však aj doživotné (napr. v Gálii v 3. stor. – udeľované za potrat). Už v starej Cirkvi bolo zaužívané dvojaké pokánia:

Tajné – všetky ťažké hriechy, keď spovedník nežiadal verejné pokánia, rozhrášenie bolo udelené hneď po vyznaní.

Verejné – len za 3 už spomínané hriechy (apostáza, vražda, cudzoložstvo). Verejné pokánia bolo dovolené len raz v živote, preto sa odsúvalo na neskôr a prijímalo sa ako posledné pomazanie. Po druhýkrát spáchanom ťažkom hriechu už cirkevné spoločenstvo konalo za hriešnika „len“ prosebné modlitby. V hodine smrti mu mohlo byť podané len tzv. posledné sväté prijímanie.

2. **Čas pokánia** – obdobie, počas ktorého musel kajúcnik naplniť biskupom uložené pokánia.

3. **Rekonciliácia** – na konci času pokánia boli kajúcnici slávnostne prijímaní späť do eucharistického spoločenstva – najčastejšie na Zelený štvrtok. Kajúcnici, ktorým pokánia bolo udelené na celý život, aj tí po znovuprijatí do spoločenstva ostávali tzv. „druhotriednymi“ kresťanmi.

Od 3. storočia delenie hriešnikov do 4 tried:

1. **plačúci** – pri vchode do kostola so slzami v očiach žiadali o modlitbu
2. **počúvajúci** – možnosť zúčastniť sa na časti bohoslužby
3. **kľachi** – mohli byť v kostole, ale celú bohoslužbu museli kľáčať
4. **stojaci** – mohli byť na bohoslužbe, ale nesmeli pristúpiť k sv. prijímaniu

Pokánia pobáda hriešnika, aby sa ochotne podujal na všetko; aby mal v **srdci ľútosť**; v **ústach vyznanie**; v **činoch dokonalú poníženosť** alebo **plodné zadost'učinenie.** (KKC § 1450)

Sviatosť zmierenia pre platné a hodné vyslúženie má obsahovať nasledovné časti:

1. **Spytovanie svedomia** – rozmýšľam, aké hriechy som spáchal
2. **Ľútosť** – bolesť duše nad spáchaným hriechom (ľútosť dokonalá a nedokonalá)

3. **Predsavzatie nehrešiť** – pevné rozhodnutie viac nehrešiť, vyhýbať sa hriechu a príležitosti k nemu
4. **Vyznanie hriechov** – vyznanie viny a ťažkých hriechov, ich počtu, druhu a dôležitých okolností. Vyznanie ľahkých hriechov nie je nevyhnutné, ale dovolení a veľmi užitočné.

Vyznanie hriechov kňazovi tvorí podstatnú časť sviatosti pokánia. Tí, ktorí vyznajú všetky ťažké hriechy, odovzdávajú ich Božiemu milosrdenstvu na odpustenie. Tí však, čo vedome niektoré hriechy zamlčujú, nepredkladajú prostredníctvom kňaza nič Božiemu milosrdenstvu na odpustenie preto im nemôže byť odpustené, lebo „nie je čo odpustiť“. Lebo **ak sa chorý hanbí odkryť lekárovi ranu, medicína nelieči, čo nepozná.**

Účinky pravidelnej spovede zo všedných hriechov:

- pomáha nám formovať svedomie
- pomáha nám bojovať proti nezriadeným náklonnostiam
- pomáha nám liečiť sa s Kristom a žiť podľa Ducha
- pobáda nás byť milosrdnými ako Boh

5. **Zadosťučinenie** – kajúce skutky udelené pri sviatosti pokánia na odčinenie dočasných trestov a večného trestu. Mnohé hriechy spôsobujú škodu blížnemu a základná spravodlivosť vyžaduje, aby bola škoda nahradená. (napr. vrátiť ukradnuté veci; napraviť dobrí meno toho, koho sme osočovali; ...).

Rozhrešenie odstraňuje hriech, ale nie všetky nezriadenosti, ktoré hriech spôsobil.

KŇAZSKÉ ROZHREŠENIE:

- tvorí tak isto podstatnú zložku tejto sviatosti. Je nie len znakom uistenia a odpustenia hriechov Bohom, ale aj samotným sudcovským úkonom toho, kto koná v mene Ježiša Krista.
- nielen poukazuje na odpustenie hriechov, ale ich skutočne odpúšťa
- udeľuje sa len ústne a prítomným osobám
- bez bezprostrednej ušnej spovede sa hromadné rozhrešenie môže udeliť len v mimoriadnych prípadoch – lietadlo sa rúti k zemi, potápa sa loď
- púte a iné masové slávnosti nie sú dôvodom na hromadné rozhrešenie

ČO SÚ ODPUSTKY?

- sú odpustením časného trestu pred Bohom za hriechy, ktoré sú už odpustené, čo sa týka viny
- je to odpustenie časných trestov za hriechy, ktorých vina už bola odpustená aj pred Cirkvou aj pred Bohom
- je to mimosviatostné odpustenie dočasných trestov, ktoré ostávajú po odpustení viny a večného trestu, ktoré udeľuje cirkevná autorita z pokladu Cirkvi pre živých aj pre zomrelých

Tresty možno prirovnáť k alkoholikovi, ktorý má pitím zničené zdravie, ale následky (choroby) už nezmiznú aj keď prestane piť.

Podľa toho, či sa zbavujeme dočasných trestov úplne alebo čiastočne, **rozoznávame:**

1. **Čiastočné odpustky** – môžeme ich získať viackrát denne a oslobodzujú od časného trestu len čiastočne

2. **Úplné odpustky** – môžeme ich získať len raz za deň (druhýkrát za deň len v hodine smrti) a oslobodzujú od časného trestu za hriechy úplne.

Na získanie plnomocných odpustkov je potrebné vykonať dobrý skutok a splniť 4 podmienky:

1. sviatostná spoveď
2. sväté prijímanie
3. modlitba na úmysel svätého Otca
4. má sa vylúčiť záľuba k akémukoľvek aj všednému hriechu

Odpustky je možné získať pre seba, ale možno ich obetovať aj za duše v čistci (zvlášť v „dušičkovej“ oktáve od 1.11 poobede do 8.11 každý deň.)

Pokladnica Cirkvi, z ktorej čerpáme výhody milosti odpustkov – sú zásluhy Krista, Panny Márie a svätých.

Generálna spoveď – zopakovanie všetkých alebo niekoľkých spovedí doterajšieho života. Doporučuje sa ju vykonať 3-4 krát v živote, pred nejakými dôležitými udalosťami v živote – svadba, kňazstvo, duchovné cvičenia...

Matéria sviatosti pokánia

Pri sviatosti zmierenia ide skôr o quasi materiú, pretože ju tvoria akty kajúcnika:

- ľútosť, vyznanie hriechov a zadosťučinenie.

Quasi – materiou sa nazýva preto, lebo nie je hmotnej podstaty. Akty kajúcnika majú byť usmernené na rozhrešenie.

Forma sviatosti pokánia

Formou tejto sviatosti sú slová (formula) rozhrešenia, ktorá sa používa v Latinskej cirkvi: „**Milosrdný Boh Otec, ktorý smrťou a zmŕtvychvstaním svojho Syna zmieril svet so sebou a zoslal Ducha Svätého na odpustenie hriechov, nech ti službou Cirkvi udelí odpustenie a pokoj. – A ja ťa rozhrášujem od tvojich hriechov v mene Otca i Syna i Ducha Svätého.**“

Rozhrešenie v spojení s aktami kajúcnika spôsobuje odpustenie hriechov.

Účinky sviatosti pokánia

Navracia milosť Božiu a spája nás s Bohom v dokonalom priateľstve.

Cieľom a účinkom tejto sviatosti je:

- znovuzmierenie s Bohom
- zmierenie s Cirkvou
- pokoj duše
- znovuoživenie zásluh
- odpustenie večného trestu
- odpustenie dočasných trestov

Večný trest si zasluhujeme ťažkým = smrteľným hriechom. Odpykáva sa v pekle. Viacerými ťažkými hriechmi si už trest neznásobujeme, nepredlžujeme, lebo je nekonečný – večný. Dĺžka dočasných trestov sa hromadením všedných hriechov zväčšuje a rastie.

Ustanovenie sviatosti zmierenia

Sviatosť pokánia ustanovil Ježiš Kristus po svojom vzkriesení, keď prišiel k apoštolom: „A znova im povedal: „Pokoj vám! Ako mňa poslal Otec, aj ja posielam vás.“ Keď to povedal, dýchol na nich a hovoril im: „Prijmite Ducha Svätého. Komu odpustíte hriechy, budú mu odpustené, komu ich zadržíte, budú zadržané.“ (Jn 20,20-23)

Predsavzatie – je to pevné a úprimné rozhodnutie chrániť sa hriechu a viac nehrešiť.

Spovedať sa máme:

1. **úplne** (zo všetkých smrteľných hriechov)
2. **úprimne** (tak, ako nám to diktuje svedomie)
3. **zreteľne** (tak, aby kňaz rozumel)

Rozhrešenie pri sviatosti pokánia kňaz odoprie:

- ak spovedajúci sa neľutuje svoje zlé skutky
- ak spovedajúci sa nechce, alebo nemá úmysel vykonať zadosťučinenie

Vysluhovateľ sviatosti pokánia

Vlastníkmi odpúšťajúcej moci Cirkvi vo sviatosti pokánia sú **jedine biskupi a kňazi**.

Spovedník je viazaný aj za cenu obetovania života zachovať **spovedné tajomstvo**. (Ani slovom, ani nijako, čím by i len čiastočne mohol kňaz prezradiť kajúcnika).

Spovedné tajomstvo je povinný zachovať aj tlmočník, alebo človek, ktorý spoved' nechtiac vypočuje.

Niektoré ťažké hriechy podliehajú exkomunikácii (potraty...), ktorá je najprísnejším cirkevným trestom, ktorý nedovoľujú prijímať sviatosti a vykonávať niektoré cirkevné úkony. **Preto rozhrešenie od neho môže podľa cirkevného práva udeliť len pápež, miestny biskup alebo kňazi, ktorým oni dali splnomocnenie**. V prípade nebezpečenstva smrti ktorýkoľvek kňaz, aj keď nemá právomoc spovedať, môže rozhrešiť od každého hriechu a od každej exkomunikácie. (KKC § 1463).

Spovedník nemá právo žiadať mená spoluvinníka od kajúcnika.

Prijímateľ sviatosti pokánia

Sviatosť pokánia môže prijať každý pokrstený človek, ktorý po prijatí krstu alebo poslednej spovede upadol do ťažkého hriechu alebo ľahkého hriechu.

- kto úmyselne zamlčí pri spovedi ťažký hriech, pácha svätokrádež, prijíma sviatosť nehodne
- kajúcnik (penitent) si má právo zvoliť spovedníka, zákonne schváleného aj z iného obradu – gréckokatolíka
- je dovolené spovedať sa v určitých špeciálnych prípadoch cez tlmočníka pri zachovaní predpisoch CIC kán. 983 § 2

KKC: články 1422-1498

20. Piate prikázanie

Znenie: Nezabiješ!

„ Nezabiješ!“ (Ex 20,13)

„ Počuli ste, že otcom bolo povedané: »*Nezabiješ!*« Kto by teda zabil, pôjde pred súd. No ja vám hovorím: Pred súd pôjde každý, kto sa na svojho brata hnevá. Kto svojmu bratovi povie: »Hlupák,« pôjde pred veľradu. A kto mu povie: »Ty bohapustý blázon,« pôjde do pekelného ohňa.“ (Mt 5,21-22)

Ľudský život je posvätný. Jedine Boh je Pánom života od jeho začiatku až do jeho konca. Nikto a za nijakých okolností si nemôže nárokovať právo priamo zničiť ľudskú osobu.

Posvätnosť, hodnota, dôstojnosť a vznešenosť ľudskej osoby pramení z toho, že človek bol zo stvorenstva postavený vyššie, lebo ako jediný z tvorov zeme bol stvorený na Boží obraz. **Privilegované postavenie mu dáva od Boha nesmrteľná duša. Zabiť zvieru nie je hriechom, lebo nemá nesmrteľnú dušu.**

24.1 Oprávnená obrana

Láska k sebe samému je základným princípom morálnosti. Je teda oprávnené presadzovať rešpektovanie vlastného práva na život. Kto bráni svoj život, nie je vinný z vraždy, hoci je nútený zasadiť útočníkovi smrteľný úder.

Oprávnená obrana je vážnou povinnosťou pre toho, kto je zodpovedný za život iných.

Hriechy proti piatemu prikázaniu

1. Škodenie si na zdraví

narkománia; alkoholizmus; nedostatočné obliekanie sa; zbytočné ponocovanie; fajčenie.

2. Samovražda

priama – človek svojim úmyslom smeruje ku skoncovaniu so svojim životom, privlastňuje si najvyššiu právomoc nad ľudským životom, ktorá prináleží jedine Bohu. Ani v dobe prenasledovania nie je možno ľahkovážne vyhľadávať mučenícku smrť.

nepriama – nepriamo si poškodzuje život človek takou činnosťou, ktorá sama o sebe nie je zlá, ale je životu a zdraviu nebezpečná. (napr. užívanie nikotínu; alkoholu; kofeínu; ...) **Človek nechce smrť, ale koná činnosť, ktorá ju môže spôsobiť. Vystavuje sa tak nebezpečenstvu života.**

3. Zmrzačenie

Je to odstránenie alebo vyradenie z činnosti niektorého ľudského ústroja, čím už telo stráca celistvosť. priamo chcená amputácia, sterilizácia, transplantácia orgánu, bez ktorého by darca zomrel

4. Trest smrti

Zločinec – je ten, kto spácha zločin hodný trestu smrti.

Na ochranu života a majetku svojich občanov môže štátna vrchnosť zásadne použiť aj trest smrti!

Musia však byť splnené podmienky:

- Musí to byť zločin hodný trestu smrti; navyše ho verejná moc môže použiť len vtedy, keď sa zločin, škodlivý spoločnosti, nedá inak odstrániť.
- Zločin musí byť pred súdom riadne dokázaný.
- Musí byť riadny súd, aby sa obvinený mohol brániť.
- Odsúdenému má byť poskytnutá možnosť pokánia.

Nie je dovolené **lynčovanie** – náhly trest smrti davom na mieste zločinu bez riadneho súdu.

5. Únos a rukojemníctvo

Šíri sa tým teror a hrozbami robia neprípustný nátlak na obeť. **Terorizmus** sa bez rozdielu vyhráža, zraňuje a zabíja; závažne odporuje spravodlivosti a láske.

6. Mučenie

Používa morálne násilie, aby sa potrestali vinníci, zastrašili protivníci alebo ukojila nenávisť, je v rozpore s úctou k ľudskej osobe a k ľudskej dôstojnosti.

7. Vražda

Je to násilné vyhasenie ľudského života nevinného človeka iným človekom.

Priama vražda: - vrah mal úmysel zabiť človeka a jeho činnosť k tomu priamo smerovala, či už túto vraždu chcel ako konečný efekt alebo ako prostriedok k inému efektu. (Vražda strážnika, aby sa dostal do skladu).

Nepriama vražda: - človek nemal v úmysle zabiť, ale konal nedovolenú činnosť, ktorá mala za následok (vedľajší efekt) smrť človeka. (Zanedbanie bezpečnostných predpisov, povinnej starostlivosti a pod.).

Kvalifikovaná vražda:

- svätokrádežná vražda
- otcovražda
- manželovražda
- vražda predstavených Cirkvi alebo štátu

Vrah a tí, ktorí s ním spolupracujú, páchajú hriech, ktorý volá o pomstu do neba.

Obchodníci, ktorí svojimi úžerníckymi a obchodníckymi praktikami vyvolávajú hlad a smrť svojich blížnych, nepriamo páchajú vraždu, za ktorú sú zodpovední

8. Potrat (potrat; umelé prerušenie tehotenstva; výškrab = abortus)

Interupcia je **úmyselný zákrok**, ktorým sa priamo v živote matky ničí živý plod.

Ľudský život je potrebné absolútne rešpektovať a chrániť už od chvíle počatia. Treba mu priznať práva osoby, medzi ktorými je nedotknuteľné právo každej nevinnej bytosti na život.

Predpôrodná diagnóza sa nesmie rovnať „**rozsudku smrti!**“ Ak je potrebné liečenie tak ho treba liečiť tak, ako každú inú bytosť.

Formálna (vedomá a dobrovoľná, nie iba materiálna) **spolupráca** pri potrate **je ťažký hriech**. Cirkev trestá tento zločin **exkomunikáciou**. „Kto zapríčiňuje potrat, ktorý skutočne nastane, upadne do exkomunikácie uloženej vopred vyneseným rozsudkom, „samým činom spáchania deliktu“ a za podmienok stanoveným právom.

9. Eutanázia (en – dobrý, thanatos – smrť)

Priama eutanázia:

- Spočíva v usmrtení telesne alebo mentálne postihnutých, chorých alebo umierajúcich – **ale ľudí**. Je morálne neprijateľná.

Nepriama eutanázia:

- Zanedbanie, ktoré zámerne zapríčiňuje smrť, s cieľom skončiť bolesť, je vraždou
- Odmietnutie „liečby za každú cenu“ – iba sa prijme fakt, že smrti nemožno zabrániť.
- Rozhodnutie má urobiť chorý, ak je na to oprávnený a schopný.
- Ani keď sa smrť pokladá za veľmi blízku, nemožno oprávnenne prerušiť liečenie, ktoré sa má zvyčajne poskytovať chorej osobe.

10. Punkcia srdca – možno ju urobiť z obavy, aby sa snád' mŕtvy neprebral v hrobe, ale **je dovolené ju urobiť len vtedy**, ak sú **potvrdené bezpečné známky smrti**. **Pri pochybnostiach** o známkach smrti by to bola **priama vražda**.

11. Úmyselná nenávisť

Nenávisť k blížnemu je hriechom, ak mu človek vedome a dobrovoľne chce zlo.

12. Vojna

Je najhroznejším ničivým prostriedkom ľudských životov. Je definovaná ako „ boj množstva ľudí proti vonkajšiemu množstvu ľudí, za ktoré berie zodpovednosť verejná autorita, aby ním ochránila verejné dobro.“

Rozlíšenie vojny od:

Ruvačky – vznikne medzi jednotlivcami alebo malými skupinami vo vnútri štátu.

Občianskej vojny – je medzi občanmi vo vnútri štátu.

Súboja – boj jeden proti druhému na základe výzvy.

13. Trest bitkou

Môže ho uplatniť len ten, kto má právomoc (zodpovednosť) – verejná moc môže trestať zločinca, rodičia svoje nedospelé deti.

14. Trápenie a týranie zvierat

Vo vzťahu človeka a zvierat'a platia určité zásady:

- Zviera nie je ľudskou osobou, preto človek nemá voči nemu povinnosť lásky a spravodlivosti.
- Človek je správcom zvierat, preto ich môže použiť len na dovolené ciele.
- Právo človeka nad zvieratami nie je neobmedzené. **Preto je hriechom** zvieratá trápiť, zabíjať len pre potešenie a spôsobovať im bolestnú smrť. **Je to ľahký hriech, ktorý pre okolností sa môže stať ťažkým.** (napr. sadizmus)

21. Ôsme prikázanie

Znenie: Nebudeš krivo svedčiť proti svojmu blížnemu.

„Nevyslovíš krivé svedectvo proti svojmu blížnemu!“ (Ex 20,16)

„Otcom bolo povedané: *»Nebudeš krivo prisahať, ale splníš, čo si Pánovi prisahal.«*“ (Mt 5,33)

Ôsme prikázanie **zakazuje klamať a prekrúcať pravdu vo vzťahu k druhým.**

Čo hovorí Biblia o pravde? Sväté písmo dosvedčuje, že: „Boh je prameň všetkej pravdy; Jeho slovo je pravda; Jeho zákon je pravda;

„Jeho vernosť z pokolenia na pokolenie...“ (Ž 119,90)

„Nech sa ukáže, že Boh je pravdivý a všetci ľudia klamú, ako je napísané: "Aby si sa ukázal spravodlivý vo svojich slovách a zvíťazil, keď ťa budú súdiť."“ (Rim 3,4)

V Ježišovi Kristovi sa zjavila celá Božia pravda. On je „plný milosti a pravdy“ (Jn 1,14), je svetlo sveta“ (Jn 8,12), je Pravda. **Nasledovať Ježiša znamená žiť v „Duchu Pravdy“.** (Jn 14,17), ktorého posielal Otec v jeho mene a ktorý nás uvádza do „plnej pravdy“. Ježiš učí učeníkov i nás bezpodmienečnej láske a pravde:

„Vaša reč nech je áno - áno, nie - nie.“ (Mt 5,37)

Vonkajším prejavom zmýšľania je ľudská reč. Jej reprezentantom je jazyk. Jazyk je témou rôznych ponaučení:

„Ved' všetci sa prehrešujeme v mnohom. Kto sa neprehrešuje slovom, je dokonalý muž, schopný udržať na uzde aj celé telo. Keď dávame koňom do úst zubadlo, aby nás poslúchali, ovládame celé ich telo. Hľa, aj lode: hoci sú také veľké a ženú ich prudké vetry, maličké kormidlo ich riadi ta, kam chce kormidelník. Tak aj **jazyk: je to síce malý úd, ale honosí sa veľkými vecami.** Pozrite, aký malý oheň akú veľkú horu zapáli! Aj jazyk je oheň, svet neprávosti; jazyk je medzi našimi údmi ten, ktorý poškvŕňuje celé telo, rozpaľuje kolobeh života a sám je peklom rozpálený. Človek krotí a aj skrotil všetky druhy zveri, vtákov, plazov i morských živočíchov, no jazyk nik z ľudí skrotiť nemôže. Je to nepokojné zlo, je plný smrtiaceho jedu. Ním dobrorečíme Pánovi a Otcovi, a ním aj zlorečíme ľuďom, stvoreným na Božiu podobu. Z tých istých úst vychádza dobrorečenie i zlorečenie. A nemá to tak byť, bratia moji. Vari prameň chrlí tým istým otvorom vodu sladkú aj horkú. Vari môže, bratia moji, figovník rodiť olivy alebo vinič figy? Ani slaný prameň nemôže dávať sladkú vodu.“ (Jak 3,2-12)

Čo poškvŕňuje človeka – „Potom zavolať k sebe zástup a povedal im: „Počúvajte a pochopte: **Človeka nepoškvŕňuje to, čo vchádza do úst, ale čo vychádza z úst, to poškvŕňuje človeka.**“ Tu pristúpili učeníci a povedali mu: „Vieš, že sa farizeji pohoršili, keď počuli, čo si povedal?“ On im odpovedal: „Každú rastlinu, ktorú nezasadil môj nebeský Otec, vytrhnú aj s koreňom. Nechajte ich. Sú slepými vodcami slepých. A keď slepý vedie slepého, obaja padnú do jamy.“ Peter mu na to povedal: „Vysvetli nám toto podobenstvo.“ On odvetil: „Ešte ani vy nechápete? Nerozumiete, že všetko, čo vchádza do úst, ide do brucha a vylučuje sa do stoky? Ale to, **čo vychádza z úst, pochádza zo srdca a poškvŕňuje človeka. Lebo zo srdca vychádzajú zlé myšlienky, vraždy, cudzoložstvá, smilstvá, krádeže, krivé svedectvá, rúhanie.** Toto poškvŕňuje človeka; ale keď neumytými rukami, to človeka nepoškvŕňuje.“ (Mt 15, 10-20; por. Mk 7,15))

Jednoducho povedané, toto prikázanie nám prikazuje vravieť pravdu. Pravda je len jedna, ale môže mať rôzne prívlastky. Podľa toho je niekoľko druhov **definícií pravdy:**

1. **Scholastická** – Pravda je súhlas vecí a rozumu.
2. **Logická** – keď si rozum tvorí správny úsudok o veciach; získavame o veciach pravdivé poznanie.
3. **Morálna** – keď je reč v súlade s myslením hovoriaceho človeka.
4. **Subjektívna** – nedokonalé úsudky človeka, často nesprávne, falošné – spôsobené omylnosťou a nemožnosťou zachytiť skutočnosť v jej pravej podstate (čiže **objektívnu pravdu**). Napr. sub. pravda bola: Slnko obieha okolo Zeme. Objektívna pravda je opačná a nezávisí od tvrdenia subjektu. **Objektívna pravda existuje nezávisle od človeka a od jeho poznania.**
5. **Pravdovravnosť** – čnosť, ktorá vedie človeka k tomu, aby vravel len to, čo je pravdivé.

Pravdovravnosť je v súlade s **čnosťou spravodlivosti**, lebo človek má právo počuť od druhého pravdu. Patrí právom medzi sociálne čnosti, lebo je základom pre spoločenské vzťahy a správny spoločenský život.

Pravdovravnosti je príbuzná **vernosť** – **morálna čnosť**, ktorá vedie vôľu k splneniu toho, čo sľúbila.

Hriechy proti ôsmemu prikázaniu

1. **Luhanie** (lož, klamstvo, cigánstvo, klamanie) – je to:

- niečo povedané, čo sa nezhoduje s myšlienkami človeka
- je to reč proti myšlienke (iné v srdci, iné na jazyku)
- je to reč proti subjektívnej pravde
- reč, ktorá sa protiví právu počúvajúceho na pravdu
- falošná reč, ktorá poškodzuje dôveru medzi ľuďmi
- reč proti dobru, ktoré prináša pravda
- nepravdivý výrok vyslovený s úmyslom klamať

Druhy luhania:

- **záujmové** – prostredníctvom nepravdy získať prospech
- **škodlivé** – klamstvom chcieť škodiť blížnemu
- **žartovné** – prednesené na pobavenie v spoločnosti. Počúvajúcí teda vie, že to nie je pravda, alebo sa to dozvedia dodatočne, aby im z toho nemohla vzniknúť ujma.

Klamstvo je hriechom samo o sebe, preto ho nikdy neslobodno použi, ani kvôli úniku z najväčšieho nebezpečenstva.

Na druhej strane nie je vždy dovolené povedať pravdu a niekedy nie je povinnosť povedať pravdu. Napr.: Nie je dovolené rozprávať o chybách iných, aj keď sú skutočnosťou; nie je dovolené prezradiť úradné tajomstvo, lekárske, svedecké tajomstvo; nemusíme zvedavcovi a klebetníkovi povedať všetko.

V určitých situáciách pre dobro individuálne alebo spoločné je prípustné na otázku, kde sa dá, - mlčať alebo odmietnuť odpoveď – je to tzv. **utajovanie pravdy**.

Dar reči mi slúži pre spoločné dobro!

Mučeníctvo je najvyššie svedectvo o pravde viery; označuje svedectvo, ktoré siaha až po smrť. (KKC § 2473)

2. **Omyl** – reč proti objektívnej pravde s neprekonateľnou nevedomosťou.

Právo na česť a dobrú povesť

1. **Česť** – vnútorný dobrý úsudok o človeku a jeho kvalitách (čnosti, nadanie, múdrosť, vzdelanie, majetok, ...); vonkajšie svedectvo o jeho kvalitách.
2. **Dobrá povesť** – verejné uznanie kvalít človeka (pozri Mt, 7,1-4; Prís 22,1). Keď je dobrá povesť človeka pravdivá, vtedy má na ňu právo absolútne a univerzálne. Aj mŕtvy má právo na dobrú povesť.
3. **Falošné svedectvo** – ak sa nejaké tvrdenie, ktoré je v rozpore s pravdou, vyjadrí verejne, nadobúda osobnú závažnosť. Pred súdom sa stáva falošným svedectvom.
4. **Krivá prísaha** – ak sa falošné svedectvo koná pod prísahou (vid' 2. prikázanie).

Hriechy proti cti a dobrej povesti

1. **Nerozvážne posudzovanie (opovážlivosť)** – kto hoci aj mlčky bez dostatočného podkladu pripúšťa ako pravdivú nejakú morálnu chybu blížneho.
2. **Posudzovanie** – kto si utvoril v mysli pevný úsudok o hriechu blížneho bez dostatočných dôkazov.
3. **Ohováranie** – kto bez objektívne platného dôvodu odhaľuje chyby a previnenia blížneho osobám, ktoré o nich nevedia.
  - kto nespravodlivo porušuje dobrú povesť blížneho, zjavovaním jeho skutočných tajných chýb, alebo ktoré ohovárač považuje za skutočné.
  - kto bezdôvodne rozpráva o chybách iných.
4. **Osočovanie** – kto tvrdeniami, ktoré sú v rozpore s pravdou, poškodzuje dobré meno druhých a dáva príležitosť k mylným úsudkom o nich.
  - kto nespravodlivo porušuje dobrú povesť blížneho vedomým zjavovaním nepravdivých chýb o ňom.
  - kto na iného chyby vymýšľa alebo ich zveličuje a potom ich o ňom rozširuje.

Priamo ohovára a osočuje ten, kto má aj úmysel pozbavovať blížneho dobrej povesti.

Nepriamo kto ten úmysel nemá.

Chyba blížneho môže byť:

- **tajná** – nevie o nej nik, alebo len malý okruh ľudí
- **verejná** – rozšírená verejne alebo v širokej uzavretej spoločnosti
  - právnický verejná – rozsudkom sudcu
  - skutkovo verejná – skutok bol spáchaný verejne alebo tajne a potom bol rozšírený vo verejnosti

Pravdivé chyby blížneho je dovolené niekedy zjaviť a niekedy je to aj povinnosťou. V kolízii dober musí niekedy ustúpiť nepravdivá dobrá povest' nad iným dobrom. Napr.: keby sa nehodný človek dostal do úradu, v ktorom jeho tajný hriech by bol na škodu spoločnosti a spoločnému dobru.

5. Osobná urážka – je to nespravodlivé porušenie cti človeka určitým spôsobom prítomného (fyzicky alebo morálne)

Urážka sa môže diať rôznymi spôsobmi:

- slovne – slovami, ktoré ľudia považujú za urážlivé
- úkonmi – zuchom, oplúvaním, vyplazením jazyka, mimikou.
- pasívne – odmietnutím úkonov (znakov), ktoré vyjadrujú česť a vzdanie úcty (pozdrav, podanie ruky ...)

Spravodlivosť vyžaduje, aby nactiutŕhač napravil poškodenú povest' blížnemu, prípadne nahradil škody, ktoré blížny týmto utrpel.

6. Lichotenie (pochlebovanie, podlizovanie sa...) – každé slovo alebo správanie, ktoré povzbudzuje a utvrdzuje druhého v jeho zlých skutkoch a v jeho skazenom správaní.

Pochlebovanie je ťažkým previnením, ak sa človek stáva spoluvinníkom nerestí alebo ťažkých hriechov. Túžba preukázať službu alebo priateľstvo neospravedlňuje dvojakosť v reči.

Pochlebovanie je ľahkým hriechom, ak vychádza z túžby byť príjemným, vyhnúť sa nejakému zlu, uspokojiť nejakú potrebu alebo dosiahnuť oprávnené výhody.

7. Chvastanie sa (vystatovanie) – je previnením proti pravde. To isté platí aj o **irónii**, ktorá má za cieľ znevážiť niekoho tým, že zlomyseľne zosmiešňuje niektorú črtu jeho správania.

KKC dáva mnohé rady, ako pristupovať k pravde, ako rešpektovať pravdu a uvedomovať si, že právo na šírenie pravdy nie je absolútne. T je dôležité správne chápať a triediť pravdy podávané spoločenskými masovokomunikačnými prostriedkami.

Jediné tajomstvo, ktoré nemožno porušiť za nijakých okolností je spovedné tajomstvo !!!

KKC: články 2464 – 2513